

PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

**obowiązujące w Zespole Szkół Elektronicznych i Licealnych
w Warszawie
ul. gen. J. Zajączka 7**

Warszawa, wrzesień 2021

Opracowali: na podstawie poradnika „Kryzys w szkole” Biura Edukacji oraz Biura Zarządzania Kryzysowego miasta stołecznego Warszawy: Grzegorz Bogdalin, Roman Pikulski
Aktualizacja na podstawie poradnika „Bezpieczna szkoła. Zagrożenia i zalecane działania profilaktyczne w zakresie bezpieczeństwa fizycznego i cyfrowego uczniów” MEN, 2020 – zespół psychologiczno - pedagogiczny

SPIS TREŚCI

I.	DEFINICJE POJEĆ DOTYCZĄCYCH SYTUACJI KRYZYSOWYCH	5
II.	PODSTAWY PRAWNE STOSOWANYCH PROCEDUR	5
III.	PROCEDURY ZWIĄZANE Z WYSTĘPOWANIEM SYTUACJI KRYZYSOWYCH LUB KONFLIKTOWYCH W SZKOŁACH M. ST. WARSZAWY	6
	Procedura postępowania w sytuacji kryzysowej	7
	Procedura zgłoszenia potrzeby interwencji lub mediacji	7
IV.	PROCEDURY KONTAKTÓW Z RODZICAMI OBOWIĄZUJĄCE W ZSEiL	8
V.	DZIAŁANIA INTERWENCYJNE	9
	Kryzysy wychowawcze	
	1. Procedura powiadamiania o zakłóceniu toku lekcji	9
	2. Procedura postępowania w sytuacji zastraszania, wymuszania, wywierania presji na terenie szkoły oraz innych rodzajów przemocy psychicznej	9
	3. Procedura postępowania wobec ucznia używającego wulgaryzmów wobec rówieśników, agresja słowna	10
	4. Procedura postępowania w sytuacji bójki między uczniami na terenie szkoły	10
	5. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku wybuchu złości/agresji ucznia	10
	6. Procedura postępowania w przypadku epizodu psychotycznego ucznia	11
	7. Procedura postępowania wobec ofiar i sprawców cyberprzemocy	11
	8. Procedura reagowania na naruszenie prywatności dotyczące nieodpowiedniego bądź niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka bądź pracownika szkoły.....	12
	9. Procedura reagowania na nadmierne korzystanie z Internetu.....	13
	10. Procedura reagowania w sytuacji ujawnienia sekstingu.....	14
	11. Procedura postępowania wobec ucznia - sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa dokonanego na terenie szkoły	15
	12. Procedura postępowania wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego dokonanego na terenie szkoły	16
	13. Procedura postępowania dyrektora szkoły w przypadku, gdy policja dokonuje zatrzymania sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa przebywającego na zajęciach w szkole	16
	14. Procedura postępowania w sytuacji przemocy fizycznej pozaszkolnej względem ucznia	17
	15. Procedura postępowania w sytuacji ataku ucznia w stosunku do nauczycieli (agresja słowna, wulgaryzmy).....	17
	16. Procedura postępowania w sytuacji agresji fizycznej ucznia w stosunku do nauczycieli	17
	17. Procedura postępowania w przypadku agresji ucznia wobec pracownika szkoły, innych osób dorosłych przebywających w szkole	18
	18. Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania nauczyciela/pracownika szkoły wobec ucznia	18

19. Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania rodziców i innych osób dorosłych przebywających na terenie szkoły wobec uczniów	18
20. Procedura postępowania wobec osób trzecich bezzasadnie przebywających na terenie szkoły lub osób zachowujących się niewłaściwie na terenie szkoły	18
21. Procedura postępowania wobec aktów wandalizmu na terenie szkoły	19
22. Procedura postępowania w sytuacji kradzieży na terenie szkoły	19
23. Procedura postępowania w sytuacji palenia papierosów przez ucznia na terenie szkoły	19
24. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych	19
25. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych podczas wycieczki	20
26. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyki lub tzw. "dopalacze"	20
27. Procedura postępowania w przypadku posiadania przez uczniów narzędzi, przedmiotów i substancji niebezpiecznych	21
28. Procedura postępowania w przypadku zamachu samobójczego ucznia na terenie szkoły	21
29. Procedura postępowania w przypadku śmierci samobójczej ucznia dokonanej na terenie szkoły.....	22
30. Procedura postępowania w przypadku śmierci samobójczej ucznia dokonanej poza szkołą.....	22
31. Procedura postępowania w przypadku żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej)	22
32. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku konieczności zawiadamiania o śmierci ucznia	23
33. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia zjawiska pedofilii w szkole	24
34. Procedura postępowania w przypadku rozpowszechniania przez ucznia pornografii w szkole.....	24
35. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia prostytutcji	24
36. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole	25

Inne sytuacje kryzysowe w szkole - wybrane zdarzenia

37. Procedura postępowania po zaistnieniu wypadku uczniowskiego	25
38. Procedura postępowania w przypadku nagłej niedyspozycji zdrowotnej ucznia, zasłabnięcia	26
39. Procedura postępowania w przypadku zagrożenia chorobą zakaźną	26
40. Procedura postępowania w przypadku uwolnienia się niebezpiecznych dla ludzi i środowiska substancji chemicznych oraz zastosowania broni biologicznej.....	27
41. Procedura postępowania w przypadku znalezienia na terenie szkoły substancji przypominającej narkotyki lub innej niebezpiecznej substancji	29
42. Procedura postępowania w przypadku znalezienia podejrzanego przedmiotu	29
43. Procedura postępowania w przypadku otrzymania podejrzanego paczki lub koperty	30
44. Procedura postępowania w sytuacji zauważenia podejrzanego pakunku	30
45. Procedura postępowania w przypadku ataku terrorystycznego	31
46. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych (epidemia, kataklizm).....	36

VI. DZIAŁANIA W ZAKRESIE PIERWSZEJ POMOCY MEDYCZNEJ	37
--	-----------

VII. ORGANIZACJA EWAKUACJI	37
---	-----------

VIII. METODY WSPÓŁPRACY SZKOŁY Z POLICJĄ	39
IX. KONTAKT Z MEDIAMI W SYTUACJI KRYZYSOWEJ	39
X. SZKOLNY ZESPÓŁ DS. INTERWENCJI KRYZYSOWEJ	41
XI. WYKAZ NIEZBĘDNYCH TELEFONÓW	42
Załącznik nr 1	
Oświadczenie rodziców dotyczące odbioru ucznia znajdującego się pod wpływem alkoholu lub środków psychoaktywnych	43
Załącznik nr 2	
Karta zgłoszenia sytuacji kryzysowej/konfliktowej	44
Załącznik nr 3	
Tabela procesu komunikowania się w sytuacjach kryzysowych w szkołach/placówkach m. st. Warszawy	45

I. DEFINICJE POJĘĆ DOTYCZĄCYCH SYTUACJI KRYZYSOWYCH

- a) sytuacja kryzysowa** – to zjawisko niepożądane, zagrażające bezpieczeństwu, zdrowiu, życiu.
- b) cele procedur** - usprawnienie i zwiększenie trafności oraz skuteczności oddziaływań szkoły w sytuacjach zagrożenia młodzieży przestępczością i demoralizacją, określenie odpowiedniego sposobu postępowania dla eliminowania niepożądanych zjawisk.
- c) zakres procedur** - zapewnienie odpowiednich warunków gwarantujących uczniom i pracownikom szkoły bezpieczeństwo oraz ochronę przed przemocą, uzależnieniami, demoralizacją oraz innymi zagrożeniami.

II. PODSTAWY PRAWNE STOSOWANYCH PROCEDUR

1. Ustawa z dn. 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 1982 Nr 35 poz. 228 z późniejszymi zmianami – tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. Nr 11 poz. 109) oraz przepisy wykonawcze zgodnie z ustawą.
2. Ustawa z dn. 26.10.1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35 poz. 230 z późniejszymi zmianami).
3. Ustawa z dn. 24.04.1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz.198).
4. Ustawa z 06.04.1990 o Policji (Dz. U. Nr 30 poz. 179 z późniejszymi zmianami).
5. Zarządzenie Nr 15/97 Komendanta Głównego Policji z dn. 16.06.1977 r. w sprawie form i metod działań policji w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich.
6. Ustawa z dn. 07.09. 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r. Nr 67 poz. 329 z późniejszymi zmianami).
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr.6, poz. 69).
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 31.01.2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz. U. Nr 26 poz. 226).
9. Rozporządzenie MEN z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

III. PROCEDURY ZWIĄZANE Z WYSTĘPOWANIEM SYTUACJI KRYZYSOWYCH LUB KONFLIKTOWYCH w SZKOŁACH M. ST. WARSZAWY

Na terenie szkoły może dojść do zdarzeń, które bezpośrednio zagrażają bezpieczeństwu i zdrowiu, a czasem nawet życiu uczniów. Właściwa reakcja odpowiadająca poziomowi zagrożenia oraz poszukiwanie pomocy w instytucjach mogących wspomóc szkołę, stanowi element kluczowy w takich sytuacjach. Od wiedzy merytorycznej i skuteczności działania dyrektora, wychowawcy, pedagoga, nauczyciela i pracowników niepedagogicznych szkoły zależy może życie i zdrowie młodzieży, dlatego tak istotnym jest uporządkowanie poszczególnych kroków postępowania w sytuacjach napięcia, stresu czy destabilizacji ładu i porządku.

Bardzo ważne jest umiejętne i profesjonalne przeprowadzenie interwencji z zachowaniem wszelkich praw zarówno uczniów uczestniczących w zdarzeniu, jak i ich rodziców, nauczycieli i innych pracowników szkoły. W zależności od okoliczności zdarzeń, kategorii popełnionego czynu oraz wieku sprawców – postępowanie wobec ucznia będzie różne.

Zespół ds. interwencji kryzysowej został powołany Zarządzeniem Nr 690/2011 Prezydenta m.st. Warszawy z dnia 27 kwietnia 2011 r. w *sprawie powołania Zespołu ds. interwencji kryzysowej dla szkół i placówek oświatowych, dla których organem prowadzącym jest m.st. Warszawa.*

Celem Zespołu jest stworzenie spójnego systemu udzielania pomocy w sytuacjach kryzysowych i konfliktowych w szkołach i placówkach oświatowych.

Biuro Edukacji Urzędu m.st. Warszawy koordynuje pracę grup interwentów lub mediatorów wchodzących w skład zespołu ds. interwencji.

Sytuacje kryzysowe lub konfliktowe wymagające niezwłocznego zawiadomienia BE i bezwzględnego zastosowania procedury postępowania w sytuacji kryzysowej, takie jak np.:

- nagłe zdarzenia niebezpieczne dla zdrowia i życia (np. skażenia środowiska, powódź, rozlanie się niebezpiecznej substancji w otoczeniu szkoły, pożar);
- wydarzenia traumatyczne (np. samobójstwa, zabójstwa, nieszczęśliwe wypadki na imprezach szkolnych lub pozaszkolnych, w tym wypadki śmiertelne);
- akty terroryzmu (np. podłożenie bomby, napad z bronią, przetrzymywanie zakładników);
- strajki.

Interwencji kryzysowi/mediatorzy mogą udzielić pomocy w wymienionych wyżej sytuacjach, a także w przypadkach takich jak:

- akty przemocy (np. fizyczne, psychiczne, seksualne);
- przewlekłe konflikty.

Procedura postępowania w sytuacji kryzysowej

O wystąpieniu nagłej sytuacji kryzysowej należy niezwłocznie zawiadomić odpowiednie służby interwencyjne oraz organ prowadzący (WOiW, BE).

Zawiadomienia Biura Edukacji (telefonicznie, faxem lub mailowo) dyrektor lub inna osoba zatrudniona w placówce musi dokonać **za pośrednictwem**:

WOiW w przypadku placówek prowadzonych przez dzielnice, odpowiedniego wydziału Biura Edukacji w przypadku szkół/placówek prowadzonych przez BE.

Procedura zgłoszenia potrzeby interwencji lub mediacji

Interwencje i/lub mediacje przeprowadzane przez członków Zespołu ds. interwencji kryzysowej, powołanego przez Prezydenta m.st. Warszawy, mogą być przeprowadzane wyłącznie w szkołach i placówkach oświatowych, dla których m.st. Warszawa jest organem prowadzącym.

Zgłoszenia do Biura Edukacji może dokonać dyrektor placówki lub inna osoba zatrudniona w placówce, pracownik WOiW, burmistrz dzielnicy.

Zgłoszenie należy przesłać **na karcie zgłoszenia sytuacji kryzysowej/konfliktowej (załącznik nr 2)** zgodnie z procedurą postępowania w sytuacji kryzysowej.

Decyzję o podjęciu interwencji z udziałem interwentów lub mediatorów podejmuje Dyrektor Biura Edukacji Urzędu m.st. Warszawy po zasięgnięciu opinii Zespołu ds. interwencji kryzysowej, zawiadamiając o decyzji naczelnika WOiW, dyrektora szkoły/placówki i koordynatora interwentów i/lub mediatorów.

Decyzję o zakończeniu interwencji z udziałem interwentów lub mediatorów podejmuje Dyrektor Biura Edukacji Urzędu m.st. Warszawy po zasięgnięciu opinii Zespołu ds. interwencji kryzysowej.

Przebieg interwencji reguluje „Tabela procesu komunikowania się w sytuacjach kryzysowych w szkołach/placówkach m.st. Warszawy” (załącznik nr 3).

Sprawozdanie z przeprowadzonej interwencji i/lub mediacji, sporządzone przez odpowiedniego koordynatora, otrzymują: Naczelnik WOiW, Dyrektor PPP i Zespół ds. interwencji kryzysowej w BE.

Po zakończeniu interwencji/mediacji szkoła/placówka pozostaje pod opieką odpowiedniej Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej, przy współpracy WOiW dla Dzielnicy.

IV. PROCEDURY KONTAKTÓW Z RODZICAMI OBOWIĄZUJĄCE w ZSEiL

1. Kontakty rodziców z nauczycielami odbywają się według ustalonego harmonogramu, w ramach cyklicznie prowadzonych spotkań organizowanych przez szkołę lub według potrzeb wychowawcy i nauczycieli wynikających z zaistniałej sytuacji (nagłe zajście na terenie szkoły, problemy dydaktyczne i wychowawcze, itp.).
2. Rodzice mają możliwość dodatkowego kontaktu indywidualnego z nauczycielami, po wcześniejszym uzgodnieniu terminu spotkania. Ponadto mogą spotykać się z pedagogiem i psychologiem szkolnym w godzinach ich dyżurów.
3. Rodzice są zobowiązani do powiadomienia wychowawcy lub pedagoga w przypadku dłuższej niż tydzień nieobecności ucznia. Mogą to zrobić przez dziennik elektroniczny lub telefonicznie poprzez sekretariat szkoły.
4. Obecność rodziców (opiekunów prawnych) ucznia na zebraniach jest obowiązkowa.
5. Na terenie szkoły nauczyciel z rodzicami spotyka się w klasie, pokoju nauczycielskim lub innym wyznaczonym miejscu.
6. Nie udziela się informacji o postępach ucznia:
 - a) w trakcie zajęć lekcyjnych,
 - b) podczas przerw – w czasie pełnienia dyżurów przez nauczyciela,
 - c) osobom postronnym,
 - d) rodzicom/opiekunom prawnym będącym w stanie wskazującym na spożycie alkoholu lub będących pod wpływem innych środków psychoaktywnych.
7. W sytuacjach kryzysowych uczeń musi być odebrany ze szkoły przez rodziców (opiekunów prawnych), bądź osoby przez nich upoważnione pisemnie. W przypadku, kiedy rodzice (opiekunowie prawni) będą w stanie wskazującym na spożycie alkoholu lub pod wpływem środków psychoaktywnych, uczeń zostanie zatrzymany w szkole, a następnie przekazany policji. W razie braku kontaktu z rodzicami (opiekunami prawnymi) uczeń pozostaje na terenie szkoły tak długo, jak możliwe jest zapewnienie mu opieki ze strony placówki. Po tym czasie dziecko zostaje przekazane policji.

V. DZIAŁANIA INTERWENCYJNE

Kryzysy wychowawcze:

1. Procedura powiadamiania o zakłóceniu toku lekcji

Poprzez zakłócenie toku lekcji należy rozumieć wszelkie działania uczniów uniemożliwiające normalną realizację zajęć dydaktycznych i wychowawczych (wulgarnie zachowanie w stosunku do rówieśników, nauczyciela, głośne rozmowy, spacery po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela).

1. Jeżeli zachowanie pojedynczego ucznia lub kilku uczniów nie pozwala nauczycielowi na normalną realizację lekcji, wysyła on przewodniczącego samorządu klasowego z informacją do pedagoga/psychologa szkolnego, a w przypadku gdy go nie zastanie, do sekretariatu szkoły. Sekretariat zobowiązany jest do natychmiastowego poinformowania dyrektora/wicedyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
2. Nauczyciel uczący może również skorzystać w tej sytuacji z pomocy pracownika niepedagogicznego obsługującego dane piętro. Pracownik ten zobowiązany jest do udzielenia nauczycielowi pomocy.
3. Pedagog/psycholog szkolny zobowiązany jest do udania się do sali wskazanej przez nauczyciela i ustalenia, którzy uczniowie zakłócają lekcję, a w razie konieczności do zabrania ich z sali lekcyjnej do odrębnego pomieszczenia np. do gabinetu pedagoga/psychologa lub w uzasadnionych przypadkach do gabinetu dyrektora/wicedyrektora.
4. Pedagog/psycholog szkolny przeprowadza z uczniami rozmowę i ustala konsekwencje zachowania w zależności od popełnionego wykroczenia.
5. Jeżeli uczeń w sposób poważny naruszył zasady obowiązujące w szkole, na wniosek pedagoga/psychologa wychowawca powiadamia rodziców/prawnych opiekunów ucznia o jego zachowaniu.
6. Jeżeli uczeń w rażący sposób złamał zasady, pedagog/psycholog szkolny powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły, wzywa rodziców do natychmiastowego przybycia do szkoły.
7. Jeżeli przyczyną zakłócenia toku lekcji były przypadki określone w innych procedurach postępowania, należy postępować według tych procedur.
8. Nie należy zakłócać toku lekcji innym nauczycielom (np. wychowawcom, których uczniowie aktualnie popełnili wykroczenie).
9. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

2. Procedura postępowania w sytuacji zastraszania, wymuszania, wywierania presji na terenie szkoły oraz innych rodzajów przemocy psychicznej

1. Zgłoszenie zajścia do nauczyciela dyżurującego lub wychowawcy.
2. Wychowawca niezwłocznie informuje dyrektora/wicedyrektora szkoły, pedagoga/psychologa.
3. Wychowawca wyjaśnia okoliczności zajścia, w obecności pedagoga/psychologa, a następnie dyrektora/wicedyrektora szkoły.
4. Wychowawca powiadamia rodziców/prawnych opiekunów uczniów obu stron zajścia.
5. Pedagog/psycholog szkolny udziela wsparcia ofierze przemocy, wskazuje jak należy radzić sobie w podobnych sytuacjach.
6. Wobec winnego ucznia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
7. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

3. Procedura postępowania wobec ucznia używającego wulgaryzmów wobec rówieśników, agresji słownej

1. Rozmowa nauczyciela z uczniem prowadzona bezpośrednio po zaistniałym zdarzeniu i powiadomienie wychowawcy.
2. W przypadku powtarzających się sytuacji – powiadomienie rodziców i pedagoga/psychologa.
3. Wychowawca i pedagog/psycholog opracowują plan pracy z uczniem – kontrakt.
4. Wobec ucznia, który nie przestrzega zasad kontraktu stosuje się system kar zawartych w statucie szkoły.
5. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

4. Procedura postępowania w sytuacji bójki między uczniami na terenie szkoły

1. Nauczyciel/pracownik szkoły obecny przy zajściu wydaje nakaz natychmiastowego zaprzestania bójki, w razie potrzeby rozdziela uczniów przy pomocy innego nauczyciela lub pracownika szkoły.
2. W przypadku obrażeń na ciele, niepokojącego stanu zdrowia ucznia, nauczyciel/pracownik szkoły w pierwszej kolejności powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły i pielęgniarkę, pielęgniarka powiadamia pogotowie ratunkowe (opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły do czasu przyjazdu rodzica/opiekuna prawnego poszkodowanego).
3. Nauczyciel powiadamia wychowawcę i pedagoga/psychologa, wychowawca rodziców/prawnych opiekunów ucznia poszkodowanego.
4. W przypadku braku obrażeń i niepokojących objawów nauczyciel zawiadamia wychowawcę i pedagoga/psychologa, którzy przeprowadzają rozmowę z uczestnikami bójki.
5. Wychowawca klasy wraz z pedagogiem przekazują informację dyrektorowi/wicedyrektorowi szkoły, sporządzana jest notatka ze zdarzenia.
6. Pedagog powiadamia w szczególnych wypadkach policję lub sąd rodzinny.
7. Wychowawca zawiadamia rodziców/prawnych opiekunów.
8. Wobec uczestników zajścia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
9. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

5. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku wybuchu złości/agresji ucznia

1. Jeśli zachowanie ucznia zagraża jego zdrowiu, życiu lub życiu, zdrowiu otoczenia wówczas nauczyciel, pod którego opieką jest uczeń, zabezpiecza klasę poprzez wyprowadzenie agresywnego ucznia z sali lub przytrzymanie go w bezpieczny sposób.
2. Jeśli nauczycieli jest dwóch to ustalają między sobą, który przytrzymuje ucznia (lub zabezpiecza w inny sposób) podczas wybuchu, a który zabezpiecza uczniów w klasie (tzn. przechodzi w inną część sali lub wychodzi z nimi z sali);
3. Jeśli podczas wybuchu złości ucznia jest jeden nauczyciel, wówczas wysyła on jednego ucznia z klasy z prośbą o przyście z pomocą dodatkowej osoby dorosłej (z sali obok, pokoju nauczycielskiego, sekretariatu);
4. Gdy uczeń i klasa są zabezpieczeni, nauczyciel o zdarzeniu zawiadamia dyrektora, pedagoga/psychologa szkolnego, rodziców (lub opiekunów prawnych) ucznia i w razie potrzeby—należy wezwać pogotowie (gdy uczeń jest nadal agresywny i nie ma szansy na jego wyciszenie);
5. Po zdarzeniu uczeń powinien mieć czas na wyciszenie się w miejscu, w którym był wybuch złości lub w innej sali.

6. Następnie pedagog/psycholog wraz z wychowawcą rozmawia z uczniem nt. zaistniałej sytuacji (jeśli to możliwe po wyciszeniu się lub następnego dnia) i ustalają konsekwencje.
7. Sporządza się notatkę służbową z zaistniałej sytuacji, którą podpisują wszystkie osoby dorosłe będące przy interwencji.
8. Jeżeli agresywne zachowanie ucznia godzi w nietykalność cielesną nauczyciela bądź innych osób tj. uczniów lub pozostałych pracowników szkoły, należy powiadomić policję.
9. Policję i sąd rodzinny powiadamia się niezwłocznie w przypadku braku lub odmowy współpracy rodziców/opiekunów prawnych ze szkołą i nadal trwającej agresji ucznia.
10. W celu ustalenia form pomocy uczniowi pedagog/psycholog dąży do ustalenia przyczyn agresji i proponuje adekwatne formy pomocy w szkole oraz poza nią (np. zgłoszenie do poradni psychologiczno – pedagogicznej, poradni zdrowia psychicznego).
11. Pedagog/psycholog szkolny udziela specjalistycznej pomocy ofierze agresywnego zachowania, wskazuje, jak należy radzić sobie w podobnych sytuacjach.

6. Procedura postępowania w przypadku epizodu psychotycznego ucznia

Epizod psychotyczny to nagle i gwałtowne wystąpienie objawów psychotycznych i zaburzeń nastroju: omamów (halucynacji), urojeń (np. prześladowczych), zaburzeń myślenia, zaburzeń napędu psychomotorycznego, euforii, lęku, nastroju depresyjnego lub chwiejnego.

1. Działania interwencyjne nauczycieli:

- a) nie pozostawiaj ucznia samego,
- b) reaguj spokojnie, łagodnie,
- c) bez rozgłosu przeprowadź ucznia w spokojne miejsce,
- d) na ile to możliwe, nie rozpowszechniaj w szkole informacji o zdarzeniu,
- e) gdy uczeń jest bezpieczny o zdarzeniu zawiadamiamy dyrektora/wicedyrektora, wychowawcę, pedagoga/psychologa szkolnego, pielęgniarkę, po czym wychowawca informuje rodziców/opiekunów prawnych dziecka, a w razie zaistniałej potrzeby pielęgniarka wzywa pogotowie ratunkowe,

2. Działania naprawcze:

- a) wychowawca zwołuje zespół wychowawczy, na którym ustalane są formy wsparcia ucznia po jego powrocie ze szpitala/zwolnienia lekarskiego, przy określeniu wymagań wobec ucznia należy uwzględnić objawy choroby oraz skutki uboczne leczenia,
- b) jeżeli uczeń wraca po leczeniu szpitalnym wychowawca przygotowuje do tego klasę, np. przeprowadza zajęcia edukacyjne na temat: „Czym jest choroba psychiczna” (jeżeli fakt choroby jest ogólnie znany)
- c) jeżeli uczeń sobie tego nie życzy, nie należy informować klasy.
- d) należy konsultować postępowanie z rodzicami/opiekunami prawnymi lub z pełnoletnim uczniem,
- e) należy udzielić wsparcia rodzicom, poprzez wskazanie możliwości skorzystania z form pomocy dostępnych w poradni psychologiczno – pedagogicznej lub innej placówce pomocowej.

7. Procedura postępowania wobec ofiar i sprawców cyberprzemocy

Cyberprzemoc – przemoc z użyciem technologii informacyjno-komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów, z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna,

czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, media społecznościowe, grupy dyskusyjne, SMS i MMS.

1. Nauczyciel, któremu zgłoszony został przypadek cyberprzemocy, informuje o zdarzeniu wychowawcę, a ten pedagoga/psychologa.
2. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem/psychologiem przeprowadza rozmowę z ofiarą cyberprzemocy, udziela jej wsparcia i porady, ustala okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków (w trakcie ustalania okoliczności określa charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość/powtarzalność). Realizując procedurę musi unikać działań, które mogłyby wtórnie stygmatyzować ofiarę lub sprawcę, np.: wywoływanie uczniów z lekcji, konfrontowanie ofiary i sprawcy).
3. Wychowawca i pedagog/psycholog przy udziale nauczyciela informatyki zabezpieczają dowody i jeżeli to możliwe, ustalają tożsamość sprawcy cyberprzemocy.
4. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem/psychologiem informuje o zdarzeniu rodziców/opiekunów prawnych poszkodowanego i sprawcy (jeżeli jest znany i nieletni).
5. Jeżeli sprawca cyberprzemocy jest uczniem szkoły, pedagog szkolny przeprowadza z nim rozmowę o jego zachowaniu. Rozmowa ta ma służyć ustaleniu okoliczności zdarzenia, jego wspólnej analizie (w tym np. przyjrzeniu się przyczynom), a także próbie rozwiązania sytuacji konfliktowej (w tym sposobów zadośćuczynienia ofiarom cyberprzemocy). Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem ustala konsekwencje spójne z zapisami na ten temat w statucie szkoły.
6. W sytuacji, gdy sprawca jest nieznanym, podstawowe działanie polega na przerwaniu aktu cyberprzemocy (zawiadomieniu administratora serwisu w celu usunięcia materiału po wcześniejszym zabezpieczeniu dowodów), zapewnieniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej poszkodowanemu oraz wsparciu rodziców poszkodowanego ucznia w ewentualnym zgłoszeniu sprawy policji.
7. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej
8. Wychowawca i pedagog/psycholog monitorują sytuację ucznia (ofiary), sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.
9. Kontakt z policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich). Za zgłoszenie powyższych sytuacji odpowiada dyrektor szkoły.

8. Procedura reagowania na naruszenie prywatności dotyczące nieodpowiedniego bądź niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka bądź pracownika szkoły

Należy zwrócić uwagę, że podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody osobistej lub majątkowej jest w świetle polskiego prawa przestępstwem. Najczęstszymi formami wyłudzenia lub kradzieży danych jest przejście profilu na portalu społecznościowym w celu dyskredytacji lub naruszenia dobrego wizerunku ofiary (np. publikacja zdjęć intymnych bądź fotomontażu), szantażowania (w celu uzyskania korzyści finansowych w zamian za niepublikowanie zdjęć bądź treści naruszających reputację ofiary), dokonania zakupów i innych transakcji finansowych (np. w sklepach internetowych na koszt ofiary). Często naruszenia prywatności łączy się z cyberprzemocą.

1. Gdy sprawcą jest uczeń – kolega ofiary ze szkoły czy klasy – uczniowie lub rodzice powinni skontaktować się z dyrektorem szkoły/wychowawcą i poinformować o zdarzeniu.
2. W przypadku gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich, rodzice powinni skontaktować się bezpośrednio z policją i powiadomić o tym szkołę.

3. Osoba dorosła (np. nauczyciel informatyki) może pomóc uczniowi zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania – w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu oraz adres strony, na której udostępniony został wizerunek dziecka, konwersacja w komunikatorze, SMS).
4. Gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał. Jednym z elementów takich działań powinno być zadośćuczynienie osobie poszkodowanej. Celem tych działań powinno być nie tylko nabycie przez ucznia odpowiedniej wiedzy na temat wagi poszanowania prywatności w codziennym życiu, ale trwała zmiana jego postawy na prezentującą szacunek wobec cudzego wizerunku i prywatności. Działania takie szkoła powinna podjąć niezależnie od powiadomienia policji/sądu rodzinnego. Dyrektor szkoły powinien podjąć decyzję w sprawie powiadomienia o incydencie policji, biorąc pod uwagę rodzaj czynu oraz wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu, opinie wychowawcy i pedagoga. Dobrym rozwiązaniem jest uzyskanie interpretacji prawnej radcy prawnego.
5. Pedagog/psycholog szkolny – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi – otacza ofiarę incydentu opieką psychologiczno-pedagogiczną. W przypadku takiej konieczności kieruje ucznia do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.
6. Jeśli kradzież tożsamości bądź naruszenie dobrego imienia ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła powinna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.
7. Gdy kradzież tożsamości bądź naruszenie dobrego imienia ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów szkoły, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę narażania na uszczerbek wizerunku ucznia – koleżanki lub kolegi – oraz odpowiedzialność prawną.
8. W przypadku niewłaściwego, uwłaczającego godności wykorzystania wizerunku nauczyciela w Internecie ze względu na społeczną szkodliwość czynu oraz ochronę prawną nauczyciela jako funkcjonariusza publicznego – incydent zostaje zgłoszony przez dyrektora na policję.

9. Procedura reagowania na nadmierne korzystanie z Internetu

Infoholizm (siecioholizm) – nadmierne, obejmujące niekiedy niemal całą dobę, korzystanie z zasobów internetu i gier komputerowych (najczęściej sieciowych) oraz portali społecznościowych przez dzieci. Jego negatywne efekty polegają na pogarszaniu się stanu zdrowia fizycznego (np. choroby oczu, padaczka ekranowa, choroby kręgosłupa) i psychicznego (irytacja, rozdrażnienie, spadek sprawności psychofizycznej, a nawet depresja), zaniedbywaniu codziennych czynności, oraz osłabianiu relacji rodzinnych i społecznych.

1. W przypadku nadmiernego korzystania z komputera lub podejrzenia infoholizmu konieczne jest podejmowanie działań pomocowych – głównie skierowanie ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej
2. Wychowawca w pierwszej kolejności ustala we współpracy z rodzicami skutki zdrowotne i psychiczne, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze wyniki w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami). Celem tych ustaleń jest wybór odpowiedniej ścieżki rozwiązywania problemu: z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole.
3. Pedagog /psycholog szkolny otacza ucznia opieką.
4. Wychowawca zwołuje zespół wychowawczy, na którym informuje o problemie ucznia, w czasie spotkania zespół ustala formy wsparcia ucznia.

10. Procedura reagowania w sytuacji ujawnienia sekstingu

Seksting to przesyłanie wiadomości drogą elektroniczną w formie wiadomości MMS lub z wykorzystaniem różnych aplikacji i komunikatorów albo publikowanie np. na portalach (społecznościowych) prywatnych treści, głównie zdjęć lub filmów, o kontekście seksualnym, erotycznym.

W przypadku sekstingu zgłoszeń dokonują głównie rodzice lub opiekunowie prawni dziecka – ofiary. Czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od ucznia lub z grona bliskich znajomych dziecka. W rzadkich wypadkach nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenia w sieci. Delikatny charakter sprawy, a także odpowiedzialność karna sprawcy, wymagają zachowania daleko posuniętej dyskrecji i profesjonalnej reakcji. Niekiedy zgłoszenia dokonują ofiary lub osoby je znające

Wyróżnić można trzy podstawowe rodzaje sekstingu, które skutkują koniecznością realizacji zmodyfikowanych procedur reagowania:

Rodzaj 1. Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.

Rodzaj 2. Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.

Rodzaj 3. Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób (bez względu na intencje) i na tym tle dochodzi do cyberprzemocy.

1. Dyrektor szkoły/wicedyrektor wzywa zidentyfikowanych sprawców sekstingu w celu przedstawienia im dowodów ich aktywności.
2. Powiadamia o zaistniałej sytuacji rodziców/opiekunów prawnych uczniów, którzy również są zaproszeni na rozmowę.
3. Pedagog/psycholog szkolny niezależnie od zakresu negatywnych zachowań i działań otacza sprawców wsparciem.
4. Jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieśniczym, np. poprzez media społecznościowe czy MMS, wśród uczniów tej samej szkoły lub klasy lub publikację na portalu społecznościowym, wychowawca/pedagog/psycholog szkolny podejmuje działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz narażenie się na konsekwencje osób, które go stosują.
5. Psycholog szkolny w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi ofiary kieruje do specjalistycznych placówek, oferujących wsparcie w danej sytuacji.
6. W przypadku publikacji lub upowszechnienia zdjęć o charakterze pornografii dziecięcej dyrektor szkoły powiadamia o zdarzeniu policję lub sąd rodzinny.

Podjęmowane działania uwzględniające trzy rodzaje sekstingu:

Rodzaj 1. Dalsze działania poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno-pedagogicznej nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie sprawców zdarzenia, że dalsze rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało poważniejsze konsekwencje, w tym prawne.

Rodzaj 2. Niektóre tego typu materiały mogą zostać uznane za pornograficzne, w takim wypadku na dyrektorze szkoły/placówki ciąży obowiązek zgłoszenia incydentu policji. Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (art. 202 Kodeksu karnego), dlatego też dyrektor szkoły/placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu policji i/ lub do sądu rodzinnego. Wszelkie działania wobec sprawców incydentu powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami lub opiekunami prawnymi.

Rodzaj 3. W sytuacji zaistnienia znamion cyberprzemocy należy dodatkowo zastosować procedurę postępowania wobec ofiar i sprawców cyberprzemocy.

11. Procedura postępowania wobec ucznia – sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa dokonanego na terenie szkoły

CZYN KARALNY - sprawcą jest uczeń, który ukończył lat 13, ale nie ukończył lat 17

Czynem karalnym, w rozumieniu kodeksu karnego, jest zachowanie o znamionach określonych w ustawie karnej. Do czynów karalnych zalicza się: przestępstwa, czyli czyny ścigane przez kodeks karny (np. zabójstwo, spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, rozbój, bójki z użyciem broni palnej lub innych niebezpiecznych przedmiotów, gwałt, kradzież, kradzież z włamaniem, a także przestępstwa przeciw bezpieczeństwu powszechnemu, takie jak spowodowanie pożaru, eksplozji materiałów wybuchowych, rozprzestrzenienia substancji toksycznych, wzięcie zakładnika itp.)

WYKROCZENIA – czyny zabronione, których konsekwencją są kary określone w kodeksie wykroczeń, a wśród nich:

- wykroczenia przeciw porządkowi i spokojowi publicznemu (zbiegowiska, krzyk, hałas, wybryki zakłócające spoczynek nocny, wywołujące zgorszenie)
- zachowania o charakterze chuligańskim (np. umyślne godzenie w spokój i porządek publiczny, umyślne uszkodzanie lub niszczenie mienia).

GRUPA PRZESTĘPCZA - porozumienie co najmniej trzech sprawców istniejące przez pewien czas i zawarte w celu dokonania jednego lub więcej przestępstw; występuje w niej element organizacji, polegającej na ustaleniu podziału ról i koordynacji działań uczestników, ułatwiającej dokonanie przestępstwa i ukrycie sprawców.

PRZESTĘPSTWO - sprawcą jest uczeń, który ukończył 17 rok życia

Kategorie przestępstw z Kodeksu karnego ścigane z urzędu:

1. Udział w bójce lub pobiciu.
2. Doprowadzenie małoletniego poniżej 15 lat do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej.
3. Znęcanie się.
4. Wywieranie wpływu na świadka w celu skłonienia do cofnięcia skarg lub wpłynięcia na złożone zeznania.
5. Podrabianie dokumentów.
6. Kradzież.
7. Kradzież z włamaniem.
8. Rozbój.
9. Przywłaszczenie.
10. Oszustwo.

W każdym przypadku popełnienia czynu karalnego przez ucznia, który nie ukończył 17 lat należy zawiadomić policję lub sąd rodzinny, a w przypadku popełnienia przestępstwa przez ucznia, który ukończył 17 rok życia prokuratora lub policję (art. 4 Upn i art. 304 Kpk.).

1. Udzielenie pomocy ofierze zajścia.
2. Niezwłoczne powiadomienie dyrektora/wicedyrektora szkoły lub w razie jego nieobecności pedagoga/ psychologa szkolnego. Wysyłanie w tym celu gospodarza klasy, bądź zaufanego ucznia do wymienionych osób.
3. Ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych jego świadków.

4. Przekazanie sprawcy (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę dyrektorowi szkoły lub pedagogowi /psychologowi szkolnemu.
5. Powiadomienie rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
6. Niezwłoczne powiadomienie policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość nie jest znana nikomu.
7. Zabezpieczenie ewentualnych dowodów przestępstwa lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich policji.
8. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

12. Procedura postępowania wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego dokonanego na terenie szkoły

1. Udzielenie pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnienie jej udzielenia poprzez wezwanie pielęgniarki lub pogotowia ratunkowego, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń.
2. Niezwłoczne powiadomienie dyrektora/wicedyrektora szkoły lub w razie jego nieobecności pedagoga/ psychologa szkolnego. Wysyłanie w tym celu gospodarza klasy, bądź zaufanego ucznia do wymienionych osób.
3. Powiadomienie rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
4. Niezwłoczne wezwanie policji w przypadku, kiedy istnieje konieczność zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków.
5. Udzielenie uczniowi, który stał się ofiarą czynu karalnego pomocy i wsparcia psychologicznego.
6. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

13. Procedura postępowania dyrektora szkoły w przypadku, gdy policja dokonuje zatrzymania sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa przebywającego na zajęciach w szkole.

1. Funkcjonariusz policji przedstawia dyrektorowi/wicedyrektorowi powód przybycia i okazuje się legitymacja służbową.
2. Dyrektor zapisuje dane osobowe i numer legitymacji służbowej policjanta celem sporządzenia własnej dokumentacji.
3. Policjant informuje dyrektora o zamiarze zatrzymania ucznia.
4. Pedagog szkolny lub nauczyciel sprowadza ucznia do gabinetu dyrektora, gdzie policjant informuje go o przyczynach przybycia i czynnościach, jakie zostaną wykonane w związku ze sprawą np. przesłuchanie, okazanie.
5. Policja informuje rodziców/opiekunów prawnych o wykonanych czynnościach i zobowiązuje ich do przybycia do szkoły, komendy lub komisariatu policji, celem uczestniczenia w czynnościach.
6. Dyrektor/wicedyrektor szkoły informuje telefonicznie rodziców/opiekunów prawnych o podjętych działaniach względem ich dziecka przez policję. W przypadku braku kontaktu telefonicznego sporządza pisemną informację i przesyła do miejsca ich zamieszkania.
7. W przypadku niemożności uczestnictwa rodziców/opiekunów prawnych w przesłuchaniu, dyrektor wyznacza wychowawcę, nauczyciela lub pedagoga/psychologa szkolnego do uczestnictwa w czynnościach, które są przeprowadzane w szkole lub w jednostce policji.

8. Po wykonaniu czynności policjant za pisemnym potwierdzeniem odbioru przekazuje ucznia rodzicom lub opiekunowi prawnemu. W przypadku, gdy czynności wykonywane są w obecności pedagoga/psychologa szkolnego, po ich zakończeniu policja odwozi ich do szkoły lub miejsca zamieszkania.
9. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

14. Procedura postępowania w sytuacji przemocy fizycznej pozaszkolnej względem ucznia.

1. W przypadku zgłoszenia przez ucznia lub zauważenia przez pracownika szkoły śladów przemocy fizycznej u ucznia, pracownik zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie wychowawcę lub w razie jego nieobecności pedagoga/psychologa lub dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Ogólnych oględzin dokonuje pielęgniarka szkolna lub osoby wyznaczone przez dyrektora, sporządzając odpowiednią notatkę :
*Dnia na ciele ucznia stwierdzono krwawe
wybroczyny w okolicach, zasinienia w okolicach*
3. Wychowawca wraz z pedagogiem/psychologiem rozmawia z uczniem i sporządza notatkę, która powinna znaleźć się w zeszycie wychowawcy.
4. W zależności od stanu zdrowia dziecka należy zawiadomić rodziców/opiekunów prawnych, wezwać pogotowie ratunkowe i powiadomić policję.
5. W zależności od zaistniałej sytuacji wychowawca, pedagog/psycholog rozmawia z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia. Następnie osoby rozmawiające z uczniem sporządzają notatkę ze zdarzenia.
6. W szczególnych przypadkach zawiadamiana jest policja oraz sąd rodzinny (wniosek o wgląd w sytuację rodzinną).
7. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

15. Procedura postępowania w sytuacji ataku ucznia w stosunku do nauczycieli (agresja słowna, wulgaryzmy)

1. Poszkodowany nauczyciel powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Dyrektor wyjaśnia okoliczności zajścia, powiadamia wychowawcę.
3. Wychowawca wzywa rodziców/opiekunów prawnych ucznia i opracowanie planu pracy z uczniem, w porozumieniu z pedagogiem/psychologiem.
4. W przypadku stwierdzenia znieważenia nauczyciela, dyrektor powiadamia policję.
5. Wobec ucznia stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.
6. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

16. Procedura postępowania w sytuacji agresji fizycznej ucznia w stosunku do nauczycieli

1. Powiadomienie dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Dyrektor powiadamia policję.
3. Wychowawca wzywa rodziców/opiekunów prawnych w trybie natychmiastowym do szkoły.
4. Wobec sprawcy stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.
5. W sytuacji wyjątkowej (zagrożenia życia, nieobecności dyrektora, w godzinach popołudniowych w szkole) nauczyciel zawiadamia niezwłocznie o zdarzeniu policję.
6. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

17. Procedura postępowania w przypadku agresji ucznia wobec pracownika szkoły, innych osób dorosłych przebywających w szkole.

1. Pracownik szkoły lub inna osoba informuje o zdarzeniu pedagoga/psychologa lub dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Pedagog/psycholog ustala przebieg zajścia i świadków zdarzenia. Sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga/psychologa.
3. Pedagog/psycholog wzywa do szkoły rodziców /opiekunów prawnych ucznia, informuje o zdarzeniu i dalszym postępowaniu wobec ucznia.
4. W uzasadnionych przypadkach pedagog/psycholog szkoły wnioskuję o zwołanie zespołu wychowawczego, który ustali dalszą strategię działań.
5. Zawiadomienie policji odbywa się na wniosek poszkodowanego.
6. W sytuacji wyjątkowej zagrożenia życia, podczas nieobecności dyrektora, w godzinach zajęć popołudniowych w szkole pracownik szkoły zawiadamia niezwłocznie o zdarzeniu policję.
7. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

18. Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania nauczyciela/pracownika szkoły wobec ucznia

1. Po uzyskaniu informacji o zdarzeniu od ucznia lub rodziców/opiekunów prawnych, dyrektor szkoły przeprowadza niezwłocznie postępowanie wyjaśniające.
2. Dyrektor szkoły podejmuje przewidziane prawem działania wobec nauczyciela/pracownika szkoły i informuje o nich rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
3. Dyrektor sporządza z podjętych działań notatkę potwierdzoną podpisem rodzica i umieszczoną w dokumentacji zdarzeń.

19. Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania rodziców i innych osób dorosłych przebywających na terenie szkoły wobec uczniów

1. Nauczyciel/ pracownik szkoły podejmuje próbę przerwania zachowania agresywnego i wstępnego rozpoznania okoliczności zdarzenia.
2. Nauczyciel/ pracownik szkoły powiadamia dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
3. W przypadku gdy osoba dorosła nie zaprzestała zachowania agresywnego, dyrektor szkoły zawiadamia policję.
4. W sytuacji wyjątkowej (zagrożenia życia, braku dyrekcji w godzinach zajęć popołudniowych w szkole) nauczyciel/ pracownik szkoły niezwłocznie powiadamia policję.

20. Procedura postępowania wobec osób trzecich bezzasadnie przebywających na terenie szkoły lub osób zachowujących się niewłaściwie na terenie szkoły

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który stwierdził bezzasadny fakt przebywania osoby trzeciej w szkole prosi o opuszczenie jej terenu, a w przypadku odmowy zawiadamia pracowników obsługi lub dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który stwierdził niewłaściwe zachowanie osoby trzeciej przebywającej w szkole stosuje słowne upomnienie, a w przypadku braku reakcji prosi o opuszczenie jej terenu i zawiadamia o zdarzeniu dyrektora szkoły.
3. W przypadku braku reakcji dyrektor szkoły zawiadamia policję lub straż miejską.

21. Procedura postępowania wobec aktów wandalizmu na terenie szkoły

1. Zgłoszenie aktu wandalizmu do nauczyciela dyżurującego lub wychowawcy.
2. Niezwłoczne powiadomienie dyrektora/wicedyrektora szkoły przez nauczyciela lub wychowawcę.
3. Wychowawca wyjaśnia okoliczności zajścia i szacuje straty.
4. Wychowawca powiadamia pedagoga /psychologa szkolnego i rodziców/opiekunów prawnych.
5. Wobec ucznia stosuje się sankcje zgodne ze statutem szkoły.
6. W szczególnych przypadkach powiadamiana jest policja, o czym decyduje dyrektor/wicedyrektor.
7. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

22. Procedura postępowania w sytuacji kradzieży na terenie szkoły

1. Poszkodowany uczeń zgłasza kradzież nauczycielowi, wychowawcy, pedagogowi/psychologowi, dyrektorowi lub pracownikowi szkoły.
2. Następuje wyjaśnienie okoliczności zajścia kradzieży:
 - a) w przypadku kradzieży przedmiotów o znikomej wartości sytuacja wyjaśniana jest między poszkodowanym a wychowawcą.
 - b) w przypadku kradzieży wartościowych przedmiotów o zajściu informowany jest dyrektor/wicedyrektor szkoły i pedagog/psycholog.
3. W każdym przypadku kradzieży wychowawca informuje pedagoga/psychologa oraz rodziców/opiekunów prawnych obu stron zajścia.
4. Doprowadzenie do zadośćuczynienia przez sprawcę, w porozumieniu z jego rodzicami, poszkodowanemu w kradzieży.
5. W szczególnych przypadkach (decyduje pedagog/psycholog lub dyrektor/wicedyrektor) powiadamiana jest policja lub sąd rodzinny.
6. Wobec winnego ucznia stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.
7. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

23. Procedura postępowania w sytuacji palenia papierosów przez ucznia na terenie szkoły

1. Nauczyciel lub pracownik szkoły nakazuje zaprzestanie palenia i konfiskuje papierosy.
2. Zawiadamia wychowawcę klasy.
3. Wychowawca zawiadamia pedagoga/psychologa i rodziców/opiekunów prawnych ucznia.
4. Wobec ucznia palącego na terenie szkoły stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.
5. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

24. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych.

1. Nauczyciel odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względu na bezpieczeństwo nie pozostawia go samego. W tym celu wysyła gospodarza klasy, bądź zaufanego ucznia po pedagoga/psychologa lub, w razie jego nieobecności, po dyrektora/wicedyrektora. O tej sytuacji nauczyciel powiadamia również wychowawcę klasy.
2. W razie potrzeby, osoby przejmujące opiekę nad uczniem wzywają pielęgniarkę w celu ewentualnego udzielenia pomocy medycznej.
3. Szkoła zawiadamia rodziców/opiekunów prawnych i zobowiązuje ich do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły:

4. Rodzice/opiekunowie prawni muszą podpisać oświadczenie (załącznik 1), iż odbierają dziecko ze szkoły, gdyż znajduje się ono pod wpływem alkoholu lub środków psychoaktywnych. Jeżeli rodzice/opiekunowie prawni odmawiają podpisania oświadczenia, pracownicy szkoły wzywają policję, której uczeń zostanie przekazany. Do czasu jej przyjazdu, pozostaje on w szkole;
5. W przypadku odmowy zabrania ucznia ze strony rodziców/opiekunów prawnych, bądź ich nieobecności w domu – zostanie on przekazany do placówki służby zdrowia bądź do dyspozycji policji;
6. Pedagog szkolny zobowiązuje rodziców/opiekunów prawnych do pomocy dziecku w zaprzestaniu odurzania się, wskazuje działania i instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.
7. W przypadku ucznia będącego pod wpływem alkoholu, jeżeli rodzice/opiekunowie prawni odmawiają przyjazdu, a uczeń jest agresywny lub w jakiś inny sposób swoim zachowaniem narusza normy życia społecznego, szkoła zawiadamia policję, która ma prawo zabrać ucznia do izby wytrzeźwień bądź innych placówek, a o fakcie tym zawiadamia się rodziców/opiekunów prawnych oraz sąd rodzinny, jeżeli uczeń nie ukończył 18 lat.
8. W przypadku wystąpienia stanu nagłego zagrożenia zdrowia należy powiadomić jednostkę państwowego ratownictwa medycznego.
9. Jeżeli przypadki takie na terenie szkoły powtarzają się, to dyrektor szkoły ma obowiązek poinformowania o tym policję lub sąd rodzinny.
10. Wymienione wyżej zdarzenia muszą zostać udokumentowane w szkole poprzez sporządzenie notatki służbowej.

25. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych podczas wycieczki

1. Nauczyciel odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względu na bezpieczeństwo nie pozostawia go samego.
2. W razie potrzeby, osoby przejmujące opiekę nad uczniem wzywają lekarza w celu ewentualnego udzielenia pomocy medycznej.
3. Kierownik wycieczki powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
4. Opiekun wycieczki w miarę możliwości lub dyrektor szkoły powiadamia rodziców/opiekunów prawnych ucznia.
5. Rodzice/opiekunowie prawni są zobowiązani do odbioru dziecka w sytuacjach kryzysowych na własny koszt, zgodnie z podpisanym oświadczeniem (załącznik nr 1).
6. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

26. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk lub tzw. „dopalacze”

1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, psycholog, dyrektor, inny nauczyciel, itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej, kieszeni, ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją. Czynność ta powinna się odbyć w osobnym pomieszczeniu (bez obecności osób postronnych). Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia – jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla Policji.
2. O swoich spostrzeżeniach nauczyciel powiadamia dyrektora/wicedyrektora lub w razie jego nieobecności pedagoga/psychologa.
3. Dyrektor, wychowawca lub pedagog/psycholog powiadamia o zaistniałym wydarzeniu rodziców/opiekunów prawnych i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.
4. W przypadku, gdy uczeń nie chce przekazać substancji, ani pokazać zawartości teczki lub kieszeni własnej odzieży, dyrektor wzywa policję, która po przyjeździe przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znaną substancję do ekspertyzy. Jeżeli

uczeń wyda substancję dobrowolnie – dyrektor zabezpiecza ją (wkłada np. w kopertę, zakleja) i przekazuje policji, którą niezwłocznie wzywa. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję, a uzyskane informacje przekazuje policji.

5. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w Polsce karalne jest:

- posiadanie każdej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych,
- wprowadzanie do obrotu środków odurzających,
- udzielanie innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie ich użycia oraz nakłanianie do użycia,
- wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających.

27. Procedura postępowania w przypadku posiadania przez uczniów narzędzi, przedmiotów i substancji niebezpiecznych

Za przedmioty niebezpieczne uważa się: scyzoryki i noże, duże metalowe sygnety, łańcuchy, szpikulce, kije, lasery, gaz, straszaki broni, palki gumowe lub plastikowe oraz inne niebezpieczne przedmioty, substancje chemiczne łatwopalne, wybuchowe i żrące.

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który jest świadkiem posiadania przez ucznia niedozwolonego narzędzia lub substancji, nakłania go do oddania niebezpiecznego przedmiotu i podejmuje działanie zmierzające do jego zabezpieczenia (zachowując środki ostrożności deponuje w sekretariacie, gabinecie pedagoga/psychologa lub zabezpiecza pomieszczenie, w którym znajduje się przedmiot przed dostępem innych uczniów).
2. Jeżeli uczeń nie chce oddać przedmiotu lub substancji nauczyciel interweniujący natychmiast powiadamia wychowawcę, pedagoga/psychologa, a w uzasadnionych sytuacjach dyrektora/wicedyrektora szkoły.
3. Wychowawca bądź pedagog/psycholog odbiera niebezpieczny przedmiot, przeprowadza rozmowę z uczniem, wyjaśniając przyczyny przyniesienia tego przedmiotu, pouczając o grożącym niebezpieczeństwie oraz informując o sposobie ukarania.
4. Wychowawca lub pedagog/psycholog informuje o zdarzeniu rodziców/opiekunów prawnych ucznia, wzywa ich do szkoły i jeżeli jest to prawnie możliwe, oddaje przedmiot oraz sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga szkoły.
5. W przypadku, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że jest to substancja lub przedmiot zagrażający zdrowiu i życiu dyrektor szkoły, pedagog/psycholog lub interweniujący nauczyciel/pracownik szkoły wzywa policję.
6. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

28. Procedura postępowania w przypadku zamachu samobójczego ucznia na terenie szkoły

Nauczyciel (pracownik szkoły):

1. ustala i potwierdza rodzaj zdarzenia,
2. nie pozostawia ucznia samego,
3. usuwa wszystko, co może ułatwić realizację zamiaru,
4. bez rozgłosu przeprowadza ucznia w bezpieczne, ustronne miejsce,
5. zbiera wstępnie informacje o okolicznościach zdarzenia,
6. zawiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły,
7. po konsultacji z dyrektorem/wicedyrektorem wzywa pomoc (pogotowie, policję, straż) jeśli jest taka potrzeba,
8. dba, żeby interwencja służb przebiegała dyskretnie.
9. Dyrekcja zawiadamia jednostkę sprawującą nadzór nad szkołą.

29. Procedura postępowania w przypadku śmierci samobójczej ucznia dokonanej na terenie szkoły

1. Dyrektor szkoły w sytuacji śmierci samobójczej dokonanej na terenie szkoły niezwłocznie kontaktuje się:
 - ze służbami medycznymi
 - rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia,
 - policją, prokuraturą,
 - organem nadzoru pedagogicznego.
2. Dyrektor szkoły powiadamia rodziców/opiekunów prawnych o zdarzeniu. Organizuje i udziela pomocy służbom ratowniczym i policji w przypadku ich działań. Podejmuje decyzje o dalszej organizacji pracy szkoły w danym dniu. Organizuje interwencję grupową dla uczniów i nauczycieli.

30. Procedura postępowania w przypadku śmierci samobójczej ucznia dokonanej poza szkołą

1. Działania uprzedzające:
 - a) omówienie zjawiska tzw. „zarażania się samobójstwami” na forum rady pedagogicznej.
2. Działania interwencyjne:
 - a) dyrektor/wicedyrektor informuje nauczycieli i wychowawców o zdarzeniu,
 - b) pedagog/psycholog przypomina zasady rozmowy z uczniami, uwzględniającej możliwość podzielenia się przez nich swoimi emocjami,
 - c) wychowawca informuje uczniów na forum klasy o zdarzeniu, m.in nie wchodzi w szczegóły, np. opis miejsca lub metody, unika uproszczeń i domysłów dotyczących motywów, nie gloryfikuje ucznia, który popełnił samobójstwo, podkreśla związek między samobójstwem a zdrowiem psychicznym, mówi o cierpieniu i trudnych emocjach osób najbliższych oraz otoczenia,
 - d) dyrektor stwarza chętnym osobom możliwość uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych.
3. Działania naprawcze:
 - a) wychowawca ocenia potrzeby, monitoruje stan psychiczny uczniów,
 - b) wychowawca konsultuje sytuację z pedagogiem/psychologiem, w razie potrzeby pedagog/psycholog zasięga opinii specjalistów z PPP,
 - c) pedagog/psycholog ułatwia rodzicom lub pełnoletnim uczniom kontakt ze specjalistami z placówek wsparcia zewnętrznego.

31. Procedura postępowania w przypadku żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej)

Działania uprzedzające:

- b) omówienie procedury postępowania na forum rady pedagogicznej,
 - c) omówienie tematyki stresu, traumy, żałoby, reakcji typowych dla stresu pourazowego na forum rady pedagogicznej.
2. Działania interwencyjne:
 - e) dyrektor/wicedyrektor i pedagog/psycholog informują nauczycieli, wychowawców,
 - f) pedagog/psycholog przypomina zasady dyskusji z uczniami, uwzględniając elementy odreagowania na godzinach wychowawczych, innych lekcjach,
 - g) wychowawca informuje uczniów na forum klasy,
 - h) dyrektor stwarza możliwość uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych.
 4. Działania naprawcze:
 - d) wychowawca ocenia potrzeby, monitoruje stan psychiczny uczniów ze szczególnym uwzględnieniem reakcji stresu pourazowego, zwraca uwagę na uczniów, u których stwierdza się szczególnie ostry lub chroniczny przebieg reakcji,

- e) wychowawca konsultuje sytuację z pedagogiem, pedagog zasięga opinii specjalistów z PPP,
- f) pedagog/psycholog ułatwia kontakt ze specjalistami z placówek wsparcia zewnętrznego.

32. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku konieczności zawiadomienia o śmierci ucznia

1. Powiadomianie o śmierci zawsze powinno się odbywać „twarzą w twarz”.
2. Prawidłowe powiadomienie o śmierci musi spełnić następujące warunki:
 - a) dostarczyć niezbędne informacje;
 - b) udzielić pierwszego wsparcia rodzinie;
 - c) ochronić godność;
 - d) okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny.
3. Powiadomienie powinno odbyć się w czasie możliwie jak najkrótszym od ustalenia tożsamości ofiary i ustalenia tożsamości osób jej najbliższych,
4. Przed powiadomieniem należy zebrać informacje o relacjach ofiary z osobą powiadamianą, o stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenia, cukrzyca itp.), które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej. Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby móc umożliwić w razie potrzeby natychmiastową interwencję lekarską,
5. Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się, przez co najmniej dwie osoby. Jedna udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcję osoby powiadamianej. Powiadomienie powinno odbyć się na terenie przyjaznym osobie powiadamianej.
6. Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze. Powinno się wyrazić współczucie i zrozumienie.
7. Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakich będzie wymagała osoba powiadamiana. Osoby te często czują potrzebę dowiedzenia się szczegółów dotyczących śmierci bliskiego, okoliczności itp. (jak, w jaki sposób, kiedy, gdzie). Udzielane informacje powinny być proste i zwięzłe. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych, odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy.
8. Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego.
9. Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawić rodziny i bliskich zmarłego samych, bez opieki. Powinien zostać pracownik szkoły lub psycholog tak długo, aż minie pierwsza reakcja-szok lub pojawiają się osoby bliskie np. członkowie rodziny, znajomi, przyjaciele. Należy podać swoje dane kontaktowe (telefon, ewentualnie adres), aby udzielić informacji i wsparcia, w razie potrzeby. Aby rodzina ofiary nie czuła się osamotniona, należy podać adresy instytucji udzielających wsparcia.
10. Jeżeli rodzina zmarłego nie znajduje się w miejscu zamieszkania, należy powiadomić sąsiadów o potrzebie kontaktu z rodziną (powodem jest wydarzenie nadzwyczajne, interwencja z udziałem lekarza itp.), natomiast nie należy udzielać szczegółowych informacji sąsiadom, nie należy wspominać o śmierci, aby to nie oni zawiadomili rodzinę zmarłego.
11. W realiach szkolnych rodzina nie powinna dowiadywać się o śmierci ucznia z mediów lub od osób trzecich. Obowiązek informowania leży po stronie personelu szkoły, dyrekcji.
12. Absolutnie unikać należy powierzania zadania informowania o śmierci uczniom.

33. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia zjawiska pedofilii w szkole

Pedofilia jest przestępstwem przeciwko wolności seksualnej i obyczajności. W myśl Kodeksu karnego, art. 200 § 1: „Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec

takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12

1. Osoba będąca świadkiem zagrożenia powiadamia o tym fakcie dyrektora/wicedyrektora szkoły oraz pedagoga/psychologa szkolnego.
2. W przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów dyrektor szkoły bezzwłocznie powiadamia policję.
3. Dyrektor przekazuje wszystkim pracownikom szkoły informacje o stwierdzonym zagrożeniu.
4. Wychowawcy oraz pedagog/psycholog szkolny podejmują działania profilaktyczne skierowane do uczniów w celu omówienia potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazywania pracownikom szkoły informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie.
5. W przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, dyrektor bezzwłocznie powiadamia rodziców/prawnych opiekunów ucznia oraz policję w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy.
6. Psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem, otacza opieką i wsparciem.
7. Dyrektor ustala w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia oraz psychologiem szkolnym dalszy plan działań mający na celu zapewnienie uczniowi właściwej opieki.

34. Procedura postępowania w przypadku rozpowszechniania przez ucznia pornografii w szkole

1. W przypadku otrzymania przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie lub szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu.
2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne należy zapewnić mu anonimowość w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji związanych z przemocą skierowaną wobec tego ucznia ze strony sprawców zdarzenia.
3. Dyrektor przekazuje pracownikom szkoły informacje o stwierdzonym zagrożeniu bez wskazywania konkretnego ucznia.
4. Wychowawca i pedagog/psycholog szkolny podejmują działania profilaktyczne wśród uczniów w celu omówienia zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań.
5. Dyrektor wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne.
6. Wychowawca lub pedagog, psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

35. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia prostytucji

1. W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności noszących znamiona prostytucji nauczyciel/pracownik szkoły powiadamia o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły.
2. W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, dyrektor wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
3. Wychowawca z pomocą psychologa szkolnego przeprowadza rozmowę z rodzicami/ opiekunami prawnymi oraz z uczniem w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji wychowawca zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, zaś rodziców/opiekunów prawnych – bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad jego zachowaniem (w toku interwencji profilaktycznej psycholog może skierować ucznia do specjalistycznej placówki i do udziału w programie terapeutycznym).

4. Jeżeli rodzice/opiekunowie prawni ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor powiadamia pisemnie o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję.
5. W sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczo-profilaktycznych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły piszę do sądu rodzinnego wniosek o wgląd w sytuację rodzinną.
6. Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/ prawnymi opiekunami ustala dalsze działania z udziałem psychologa w celu zapewnienia opieki uczniowi, który świadomie lub nie dopuścił się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.

36. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole.

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły powiadamia wychowawcę klasy i/lub pedagoga/psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole (gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych innego ucznia, konieczne jest zapewnienie mu anonimowości w celu uniknięcia ewentualnej przemocy/odwetu).
2. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia.
3. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny zobowiązuje rodziców do szczególnego nadzoru nad dzieckiem oraz ustala z nimi dalsze postępowanie, w przypadku gdy rozmowa z uczniem okazuje się niewystarczająca do zmiany jego zachowania.
4. W sytuacji, kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, a szkoła wykorzystwała dostępne jej metody oddziaływań, a zachowanie ucznia nie zmienia się, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia wydział rodzinny i nieletnich sądu rejonowego.
5. Dyrektor szkoły powiadamia najbliższą jednostkę policji (po uprzednim zawiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów prawnych ucznia), w przypadku, gdy zachowanie ucznia świadczy o możliwości popełnienia przez niego przestępstwa (np. gwałtu).
6. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

INNE SYTUACJE KRYZYSOWE W SZKOLE - WYBRANE ZDARZENIA

37. Procedura postępowania po zaistnieniu wypadku uczniowskiego

1. Jeżeli zdarzy się wypadek uczniowski każdy pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku, niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.
2. Pracownik doprowadza poszkodowanego do gabinetu pielęgniarki szkolnej, zawiadamiając zaraz potem dyrektora/wicedyrektora.
3. Jeśli nauczyciel ma w tym czasie zajęcia z klasą, prosi o nadzór nad swoją klasą pracownika obsługi.
4. Jeśli gabinet pielęgniarki szkolnej jest nieczynny, przekazuje się poszkodowanego dyrektorowi/wicedyrektorowi, który już bierze odpowiedzialność za udzielenie pomocy,
5. Jeśli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń- miejsce wypadku należy pozostawić nienaruszone w celu dokonania oględzin lub szkicu,

6. Jeśli wypadek zdarzyłby się w godzinach późnych popołudniowych, gdy nie ma dyrektora/wicedyrektora szkoły, nauczyciel decyduje sam o postępowaniu.
7. W każdym trudniejszym przypadku nauczyciel wzywa pogotowie ratunkowe oraz telefonicznie powiadamia dyrektora/wicedyrektora, następnie zawiadamia rodziców/opiekunów prawnych,
8. Osoba odpowiedzialna powiadamia rodziców/opiekunów prawnych ucznia.
9. W przypadku wezwania pogotowia ratunkowego w szkole powinni przebywać powiadomieni przez szkołę rodzice. Jeżeli lekarz stwierdzi konieczność hospitalizacji, rodzice jadą razem z dzieckiem do szpitala. Jeżeli rodzice nie dotarli do szkoły przed odjazdem karetki pogotowia (ciężki wypadek, osoba wymagająca natychmiastowej pomocy), razem z dzieckiem jedzie do szpitala dyrektor lub pracownik wskazany przez dyrektora szkoły. Informację o powyższych ustaleniach przekazuje się rodzicom/prawnym opiekunom ucznia oraz dokumentuje.
10. O każdym wypadku dyrektor/wicedyrektor zawiadamia niezwłocznie:
 - a) inspektora bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - b) organ prowadzący szkołę.
11. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.
12. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia zawiadamia się niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.
13. Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie.

38. Procedura postępowania w przypadku nagłej niedyspozycji zdrowotnej ucznia, zasłabnięcia

Nagła niedyspozycja zdrowotna ucznia – gorączka, dolegliwości żołądkowe, dolegliwości bólowe, duszności, krótkotrwałe omdlenia i zasłabnięcia.

1. Nauczyciel prowadzący zajęcia lub nauczyciel dyżurujący dokonuje wstępnej oceny sytuacji, zapewnia uczniowi opiekę i udziela pierwszej pomocy, a w razie potrzeby informuje sekretariat szkoły poprzez wyznaczonego ucznia o konieczności wezwania pielęgniarki szkolnej.
2. Pielęgniarka określa stan zdrowia ucznia i w razie konieczności informuje rodziców/opiekunów prawnych ucznia oraz ustala dalszą opiekę nad uczniem.
3. W przypadku nieobecności pielęgniarki nauczyciel powiadamia o zaistniałej sytuacji sekretariat szkoły poprzez wyznaczonego ucznia. Osoba odbierająca informację powiadamia rodziców/prawnych opiekunów i ustala sposób odebrania dziecka ze szkoły.
4. Do momentu odebrania przez rodziców/opiekunów prawnych lub przyjazdu pogotowia uczeń pozostaje pod opieką nauczyciela lub innej osoby wyznaczonej przez dyrektora szkoły.
5. W przypadku, gdy istnieje obawa, że zagrożone jest zdrowie i życie dziecka nauczyciel wzywa pogotowie ratunkowe, zawiadamia dyrektora szkoły, rodziców/opiekunów prawnych ucznia.

39. Procedura postępowania w przypadku zagrożenia chorobą zakaźną

1. Po otrzymaniu np. od rodziców/opiekunów prawnych lub z mediów informacji o podejrzeniu niebezpiecznej choroby zakaźnej u ucznia należy powiadomić o tym fakcie dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Dyrektor potwierdza wiadomość u pielęgniarki – jeśli to możliwe lub dyżurującego inspektora sanitarnego
3. Dyrektor ustala z dyżurującym inspektorem sanitarnym sposób postępowania.
4. Dyrektor zawiadamia organ prowadzący oraz Mazowieckiego Kuratora Oświaty.

5. Dyrektor nadzoruje przestrzeganie zaleceń służb sanitarnych przez pracowników szkoły i uczniów.
6. Dyrektor przygotowuje informację dla uczniów i rodziców przy współpracy SANEPID-u .
7. Dyrektor organizuje (w razie potrzeby) spotkanie z rodzicami z lekarzem chorób zakaźnych lub pracownikiem Państwowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej.

40. Procedura postępowania w przypadku uwolnienia się niebezpiecznych dla ludzi i środowiska substancji chemicznych oraz zastosowania broni biologicznej

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska substancji chemicznych, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku naturalnym lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z zastosowania broni biologicznej.

A. Skażenie otoczenia szkoły (np. pożar sąsiadującego ze szkołą magazynu z oponami lub środkami chemicznymi) – należy uciec do budynku, zamknąć okna.

Należy wówczas:

1. Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru.
2. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku.
3. W budynku szkoły zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.
4. W miarę możliwości zgromadzić podręczne środki ratownicze i „odtrutki” – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do przemywania skóry.
5. Przygotować wilgotne tampony, np. z gazy, do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń – częsta zmiana kompresu/gazy lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji przez osobę, która ją wdycha.
6. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz czynności wymagających dużego wysiłku.
7. Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, nie przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.
8. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
9. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

B. Wewnętrzne skażenie budynku szkoły – należy ewakuować osoby przebywające w szkole, otwierając okna wszędzie, gdzie jest to możliwe, żeby wymusić cyrkulację powietrza. (Substancje toksyczne, np. gazy, mogą być lżejsze od powietrza (amoniak, chlor) lub cięższe od powietrza – np. tlenek węgla, azot).

Należy wówczas:

1. Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające wewnątrz ewakuować z budynku szkoły.
2. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku.
3. W budynku szkoły otworzyć okna, drzwi, otwory wentylacyjne, włączyć klimatyzację.

4. W miarę możliwości zgromadzić podręczne środki ratownicze i „odtrutki” – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do przemywania skóry.
5. Przygotować wilgotne tampony, np. z gazy, do ochrony dróg oddechowych – częsta zmiana kompresu/gazy lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji osobę, która ją wdycha.
6. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz czynności wymagających dużego wysiłku.
7. Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wchodzić do pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.
8. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
9. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Sytuacja, w której szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie wykryto natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się

Należy wówczas:

1. Powstrzymać się od dotykania i wężania podejrzanych przedmiotów, sprzątania proszku, ścierania cieczy.
2. Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem.
3. Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów.
4. Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzanej substancji i uniemożliwić dostęp do niego.
5. Powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole – dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję.
6. Zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i skierować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru – rejonów ewakuacji powinno być kilka i powinny znajdować się w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru w czasie przedmiotowego zagrożenia; rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń.
7. Natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia.
8. Jeśli miał miejsce kontakt z substancją: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją, i włożyć je do plastikowego worka.
9. Po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić papierosów do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb – policji, straży pożarnej, wyspecjalizowanej jednostki zwalczania skażeń i zakażeń.
10. Sporządzić listę osób (imię, nazwisko), które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej; listę przekazać policji.
11. W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i „odtrutki” – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do przemywania skóry.
12. Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń – częsta zmiana kompresu/gazy lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji.
13. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz prac wymagających dużego wysiłku.
14. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi
15. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Sytuacja, w której szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie wykryto późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub/i ogniska zachorowań.

Należy wówczas:

1. Powstrzymać się od dotykania i wężania podejrzanych przedmiotów, sprzątanania proszku, ścierania cieczy.
2. Powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe – dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję.
3. Przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się,
4. Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzanej substancji i uniemożliwić dostęp do niego.
5. Ogłosić alarm i ewakuować do wnętrza szkoły wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły.
6. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia.
7. Zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację, a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia, przygotowując się do ewentualnej kwarantanny.
8. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
9. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

41. Procedura postępowania w przypadku znalezienia na terenie szkoły substancji przypominającej narkotyk lub innej niebezpiecznej substancji

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który znajdzie wyżej wymienione substancje, zachowując środki ostrożności, zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz przed ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji/straży pożarnej.
2. Próbuje, o ile to jest możliwe ustalić pochodzenie substancji (do kogo ona należy).
3. O zaistniałym zdarzeniu powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły, który wzywa policję/straż pożarną.
4. Po przyjeździe odpowiednich służb zabezpieczona substancja niezwłocznie zostaje im przekazana wraz z informacją dotyczącą szczegółów zdarzenia.
5. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

42. Procedura postępowania w przypadku znalezienia podejrzanego przedmiotu

1. Znalazca zabezpiecza znaleziony przedmiot i informuje dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Dyrektor informuje odpowiednie służby oraz w przypadku uzasadnionym zarządza ewakuację (sygnał alarmowy) według planu:
 - a) wyprowadzenie wszystkich dzieci oraz pracowników szkoły,
 - b) wyniesienie i zabezpieczenie dokumentacji.
3. Dalsze działania odbywają się według instrukcji przybyłych służb.
4. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

43. Procedura postępowania w przypadku otrzymania podejrzanego paczki lub koperty

1. Nie wolno opróżniać zawartości podejrzanych przesyłek, nie przenosić paczki lub koperty.
2. Nie wolno wdychać oparów, dotykać, sprawdzać smak, przypatrywać się z bliska.
3. Umieścić w jednym, a następnie drugim plastikowym worku, szczelnie je zamykając (zawiązać, zakleić taśmą).
4. Powiadomić dyrektora/wicedyrektora szkoły oraz policję lub państwową straż pożarną.
5. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Cechy charakterystyczne dla niebezpiecznych przesyłek:

- odręczny lub nieczytelny adres,
- nieprofesjonalnie napisany adres,
- otwory w kopercie,
- twarda koperta,
- nierównomierne rozłożenie wagi,
- zastrzeżenia (poufne, do rąk własnych, itp.),
- wewnętrzna koperta,
- wystające druty lub folia,
- zapach,
- zawyżona opłata,
- błędy ortograficzne,
- tłuste plamy, zaolejenia, przebarwienia,
- zbyt staranne zapakowanie,
- emitowane dźwięki,
- brak adresu nadawcy, brak jakichkolwiek znaków, kto może być nadawcą.

44. Procedura postępowania w sytuacji zauważenia podejrzanego pakunku

Podejrzany pakunkiem nazywamy przedmiot mogący zawierać ładunek wybuchowy lub nieznaną substancję.

1. Nauczyciel/pracownik szkoły, który zauważa podejrzanego pakunek odizolowuje miejsce zlokalizowania podejrzanego pakunku – należy założyć, że podejrzanego pakunek jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona.
2. Nie dotyka, nie otwiera i nie przesuwa podejrzanego pakunku – ładunek wybuchowy może eksplodować w trakcie próby manipulowania nim.
3. Okrywa podejrzanego pakunek w razie stwierdzenia, że wydobywa się z niego inna substancja (tylko jeżeli czas na to pozwala) – okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznanego substancji może ograniczyć jej rozprzestrzenienie się.
4. Informuje o zauważeniu pakunku dyrektora szkoły/osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury – osoba ta może zarządzić ewakuację uczniów i wszystkich pracowników szkoły.
5. Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego nauczyciel rozpoczyna ewakuację zgodnie z planem ewakuacji – ewakuacja musi zostać rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ewakuacja ma na celu ochronę uczniów i wszystkich pracowników szkoły przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.
6. Nie można używać telefonu komórkowego – fale emitowane przez telefon komórkowy mogą zainicjować eksplozję ładunku.
7. Bezwzględnie należy wykonywać wszystkie polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb.
8. W miejscu ewakuacji należy policzyć wszystkich uczniów i pracowników szkoły. Informacje o liczbie osób należy przekazać osobie odpowiedzialnej za kierowanie działaniami kryzysowymi.

9. Jeśli jest to możliwe, wychowawcy informują rodziców o miejscu odbioru ich dzieci i drodze dojazdu do szkoły – informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych

45. Procedura postępowania w przypadku ataku terrorystycznego

Symptomy wystąpienia zagrożenia:

Podstawową cechą terroryzmu jest to, iż nie ma wyraźnych znaków ostrzegawczych o możliwości wystąpienia zamachu lub są one trudno dostrzegalne.

Zainteresowania i uwagi wymagają:

- rzucające się w oczy lub po prostu nietypowe zachowania osób, pozostawione bez opieki przedmioty typu teczki, paczki itp., osoby wyglądające na obcokrajowców, osoby ubrane nietypowo do występującej pory roku,
- samochody, a w szczególności furgonetki, parkujące w nietypowych miejscach (miejscach organizowania imprez i uroczystości).
- Należy jednak pamiętać, że terrorysta nie zawsze musi być odmiennej narodowości i wyróżniać się z tłumu szczególnym wyglądem.
- O swoich spostrzeżeniach poinformuj dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia odpowiednie służby: Straż Miejską lub Policję.

Wtargnięcie napastników do obiektu

1. Poddaj się woli napastników – wykonuj ściśle ich polecenia.
2. Staraj się zwrócić uwagę napastników na fakt, że mają do czynienia z ludźmi (personifikowanie siebie i innych – zwracaj się do uczniów po imieniu – zwiększa szansę ich przetrwania).
3. Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów z jakimś poleceniem.
4. Zapamiętaj szczegóły dotyczące porywaczy i otoczenia – informacje te mogą okazać się cenne dla służb ratowniczych.
5. Staraj się uspokoić uczniów – zapanuj w miarę możliwości nad własnymi emocjami.
6. Dopóki nie zostanie wydane polecenie wyjścia:
 - a) nie pozwól uczniom wychodzić z pomieszczenia oraz wyglądać przez drzwi i okna,
 - b) nakaż uczniom położyć się na podłodze.
7. W chwili podjęcia działań zmierzających do uwolnienia, wykonuj polecenia grupy antyterrorystycznej.

UWAGA! Bądź przygotowany na surowe traktowanie przez Policję. Dopóki nie zostaniesz zidentyfikowany, jesteś dla nich potencjalnym terrorystą.

8. Po zakończeniu akcji:
 - a) sprawdź obecność uczniów celem upewnienia się, czy wszyscy opuścili budynek - o braku któregoś dziecka poinformuj Policję,
 - b) nie pozwól żadnemu z uczniów samodzielnie wrócić do domu,
 - c) prowadź ewidencję uczniów odbieranych przez rodziców/osoby upoważnione.

Postępowanie nauczyciela w przypadku wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywnego strzelca:

1. Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się) – szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia.
2. Wycisz i uspokój uczniów – wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą przyciągnąć uwagę i sprowokować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę.
3. Zaopiekuj się uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniami, którzy potrzebują pomocy – zwróć szczególną uwagę na uczniów, którzy specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji.
4. Każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony – niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia.
5. Poinformuj policję, wysyłając informację tekstową SMS o zaistniałej sytuacji – w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędne jest natychmiastowe przekazanie informacji policji.
6. Zasłoń okno, zgaś światło – należy zaciemnić salę, aby utrudnić obserwowanie osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz budynku.
7. Nie przemieszczaj się – przemieszczanie się powoduje hałas lub powstanie cienia, który może zostać zauważony przez napastników.
8. Stań poniżej linii okien, zejźdź ze światła drzwi – przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników.
9. Zejźdź z linii strzału, połoź się na podłodze – z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu przebijają drzwi i mogą zranić osoby znajdujące się wewnątrz.
10. Jeżeli usłyszysz strzały, nie krzycz – napastnicy, oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi, chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się, czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma.
11. Nie otwieraj nikomu drzwi – interweniujące oddziały policji w razie takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne (np. dyrektora) do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi.
12. W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia – celem aktywnego strzelca jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia

Postępowanie nauczyciela w przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

1. Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika – wszelkie próby oporu mogą sprowokować napastnika do impulsywnych zachowań lub zostać uznane za akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników.
2. Nie udawaj bohatera – osoby stawiające opór napastnikom giną pierwsze.
3. Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon – wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej.
4. Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia – w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu.
5. Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego – patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji.
6. Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika – odwracanie plecami może zostać uznane za akt agresji bądź lekceważenia, wywołuje złość lub niepokój napastnika.
7. Nie zwracaj na siebie uwagi – niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu.
8. Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny – brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców.
9. Nie oszukuj terrorysty – oszustwo może zostać uznane za brak szacunku czy agresji i zostać ukarane.

10. Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu – zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich upodmiotowienie, co może spowodować łagodniejsze ich traktowanie przez zamachowców.

11. Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami – wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie może być nietypowe.

12. Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów – każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana.

13. Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty, zapytaj o możliwość np. napięcia się wody – nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będzie można napić się czy zjeść posiłek.

Postępowanie nauczyciela w przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

1. Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów, bo możesz zostać uznany za terrorystę – policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar.

2. Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi – próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowana jako utrudnianie działania służb lub nawet uznana za akt agresji.

3. Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi, najlepiej na wysokości głowy – taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników.

4. Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom – postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników.

5. Odpowiadaj konkretnie na pytania policjantów – nie zmyślaj, jeśli czegoś nie wiesz lub nie pamiętasz, powiedz to wyraźnie; służby interwencyjne potrzebują faktów, żeby uratować ludzkie życie.

6. Nie trzyj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących – tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego.

7. Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami – wszelkie samowolne działania mogą utrudnić akcję ratunkową.

8. Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy – policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców.

9. Bądź przygotowany na traktowanie ciebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona – w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtopić w tłum i uciec z miejsca ataku.

10. Po wydaniu polecenia wyjścia opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku – w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne.

11. Nie zatrzymuj się w celu zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru – najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych

Użycie broni palnej na terenie szkoły

W sytuacji bezpośredniego kontaktu z napastnikiem:

1. Nakaż uczniom położyć się na podłodze.
2. Staraj się uspokoić uczniów.

3. Dopilnuj, aby uczniowie nie odwracali się tyłem do napastników w przypadku polecenia przemieszczania się.
4. Jeżeli terroryści wydają polecenia, dopilnuj, aby uczniowie wykonywali je spokojnie – gwałtowny ruch może zwiększyć agresję napastników.
5. O ile to możliwe zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych

113– numer alarmowy,

997 – Policja

UWAGA! Nie rozłączaj się i staraj się, jeśli to możliwe, na bieżąco relacjonować sytuację.

Po opanowaniu sytuacji:

1. upewnij się o liczbie osób poszkodowanych i sprawdź, czy strzały z broni palnej nie spowodowały innego zagrożenia (np. pożaru),
2. zadzwoń lub wyznacz osobę, która zadzwoni pod jeden z numerów alarmowych
 - **112** – numer alarmowy,
 - **997** – Policja,
 - **999** – Pogotowie Ratunkowe,
 - **22 443 01 12, 22 196 56** – Służba Dyżurna Centrum Zarządzania Kryzysowego
3. udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym,
4. w przypadku, gdy ostrzał spowodował inne zagrożenie podejmij odpowiednie do sytuacji działania,
5. zapewnij osobom uczestniczącym w zdarzeniu pomoc psychologiczną.

Zagrożenie bombowe

Procedura postępowania w sytuacji otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

1. Dyrektor powiadamia odpowiednie służby - policję, straż miejską, urząd miasta.
2. Jednocześnie przeprowadza ewakuację budynku zgodnie z procedurami
3. Osoba, która przyjęła zgłoszenie lub ujawniła przedmiot niewiadomego pochodzenia, co do którego istnieje podejrzenie, że może on stanowić zagrożenie dla osób i mienia, powinna ten fakt zgłosić służbom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo w danym miejscu, dyrekcji szkoły. Informacji takiej nie należy przekazywać niepowołanym osobom, gdyż jej niekontrolowane rozpowszechnienie może doprowadzić do paniki i w konsekwencji utrudnić przeprowadzenie sprawnej ewakuacji osób z zagrożonego miejsca.
4. Zawiadamiając policję dyrektor podaje następujące informacje:
 - a) rodzaj zagrożenia i źródło informacji o zagrożeniu (informacja telefoniczna,
 - b) ujawniony podejrzany przedmiot),
 - c) treść rozmowy z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego;
 - d) numer telefonu, na który przekazano informację o zagrożeniu oraz dokładny czas jej przyjęcia, adres, numer telefonu i nazwisko osoby zgłaszającej, opis miejsca i wygląd ujawnionego przedmiotu.
5. Wskazane jest uzyskanie od Policji potwierdzenia przyjętego zgłoszenia.

Ogłoszenie alarmu bombowego oraz procedury postępowania w czasie zagrożenia bombowego:

6. Do czasu przybycia policji akcją kieruje dyrektor szkoły lub osoba przez niego wyznaczona.
7. Na miejsce zagrożenia incydem bombowym należy wezwać służby pomocnicze takie jak: pogotowie ratunkowe, straż pożarną, pogotowie gazowe, pogotowie wodno-kanalizacyjne, pogotowie energetyczne.
8. Po przybyciu policji na miejsce incydentu bombowego, przejmuje ona dalsze kierowanie akcją.
9. Należy bezwzględnie wykonywać polecenia policjantów.
10. Przy braku informacji o konkretnym miejscu podłożenia „bomby”, użytkownicy pomieszczeń służbowych powinni sprawdzić swoje miejsce pracy i jego bezpośrednie otoczenie, pod kątem obecności przedmiotów nieznanego pochodzenia.
11. Pomieszczenie ogólnodostępne (korytarz, klatki schodowe, toalety) oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu, sprawdzają i przeszukują służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo w danej instytucji.
12. Podejrzanych przedmiotów nie wolno dotykać! O ich lokalizacji należy powiadomić dyrektora oraz osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo.
13. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy zachować spokój i opanowanie, pozwoli to sprawnie i bezpiecznie opuścić zagrożony rejon.
14. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy opuścić szkołę, zabierając rzeczy osobiste (torebki, siatki, nesesery itp.)
15. Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanego ładunku wybuchowego oraz jego neutralizacją zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane jednostki i komórki organizacyjne policji.

Informacja o podłożeniu bomby

Jeżeli jest to informacja telefoniczna:

1. Słuchaj uważnie,
2. Zapamiętaj jak najwięcej,
3. Jeżeli masz taką możliwość, nagrywaj rozmowę – jeśli nie – spróbuj zapisywać informacje,
4. Zwróć uwagę na szczegóły dotyczące głosu i nawyki mówiącego oraz wszelkie dźwięki w tle,
5. Nigdy nie odkładaj pierwszy słuchawki,
6. Jeżeli twój telefon posiada funkcję identyfikacji numeru dzwoniącego – zapisz ten numer.
7. Jeżeli jest to wiadomość pisemna, zabezpiecz ją tak, aby nikt jej nie dotykał - przekażesz ją Policji.
8. Po zakończeniu rozmowy niezwłocznie zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych
 - **997** – Policja,
 - **112** – numer alarmowy,
 - **22 196 56** – Służba Dyżurna Centrum Zarządzania Kryzysowego

Zaalarmuj dyrektora szkoły

9. Dyrektor dzwoni do Wydziału Oświaty i Wychowania i Kuratorium Oświaty.
10. Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów, w sposób nie wywołujący paniki!
11. Dyrektor zarządza ewakuację godnie z obowiązującą instrukcją

UWAGA! Poinstruj uczniów o zabranii ze sobą rzeczy osobistych – plecaków, reklamówek itp.

12. Wychodząc z sali, sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia – stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji.
13. Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
14. Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu i prądu.
15. W przypadku odnalezienia podejrzanego przedmiotu nie dotykaj go i nie otwieraj.
16. W miarę możliwości ogranicz dostęp osobom postronnym,
17. Dokonaj próby ustalenia właściciela przedmiotu,
18. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń.

Wykrycie/znalezienie bomby (podejrzanego przedmiotu)

1. Nie dotykaj podejrzanego przedmiotu.

UWAGA! Jeśli widzisz „bombę” to oznacza, że jesteś w polu jej rażenia.

2. Zadzwoń pod jeden z merów alarmowych:
 - **997** – Policja,
 - **112** – numer alarmowy,
 - **22 196 56** – Służba Dyżurna Centrum Zarządzania Kryzysowego
3. Zabezpiecz, w miarę możliwości, rejon zagrożenia w sposób uniemożliwiający dostęp osobom postronnym – głównie uczniom, nie narażaj siebie i innych na niebezpieczeństwo.
4. Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów, w sposób nie wywołujący paniki!
5. Zarządź przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
6. Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
7. Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu i prądu.
8. Otwórz okna i drzwi.
9. Usuń z otoczenia wszystkie materiały łatwopalne.
10. Nie używaj w pobliżu podejrzanego ładunku urządzeń radiowych (radiotelefonów, telefonów komórkowych).
11. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń

Po wybuchu bomby:

1. Oceń sytuację pod kątem ilości osób poszkodowanych i upewnij się, jakiego rodzaju zagrożenia spowodował wybuch.
2. Zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych:
 - **22 19656** – Służba Dyżurna Miasta,
 - **112** – numer alarmowy.
3. Udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym.
4. Sprawdź bezpieczeństwo dróg i rejonów ewakuacyjnych, a następnie zarządź przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
5. W przypadku, gdy wybuch spowodował inne zagrożenie, podejmij działania odpowiednie do sytuacji.
6. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń

46. Procedury postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych (epidemia, kataklizm).

Stan nadzwyczajny to sytuacja szczególnego zagrożenia, którego nie da się usunąć za pomocą narzędzi już funkcjonujących. Wymaga on sięgnięcia po szczególne środki prawne. Do stanów nadzwyczajnych zaliczamy stan wojenny, stan wyjątkowy oraz stan klęski żywiołowej.

W przypadku wystąpienia kataklizmu, epidemii, pandemii lub innego poważnego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego Rada Ministrów na wniosek właściwego wojewody lub z własnej inicjatywy, w drodze rozporządzenia, wprowadza stan klęski żywiołowej.

W czasie stanu klęski żywiołowej właściwy miejscowo wójt (burmistrz, prezydent miasta) kieruje działaniami prowadzonymi na obszarze gminy w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia.

W razie niezdolności do kierowania lub niewłaściwego kierowania działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia wojewoda z inicjatywy własnej lub na wniosek starosty może zawiesić uprawnienia wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i wyznaczyć pełnomocnika do kierowania tymi działaniami.

Dyrektor szkoły, jego zastępca lub osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły postępuje zgodnie z wytycznymi, które są mu przekazywane przez właściwy organ działający w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej

VI. DZIAŁANIA W ZAKRESIE PIERWSZEJ POMOCY MEDYCZNEJ

1. Pierwszej pomocy przedlekarskiej udziela uczniom głównie wykwalifikowana pielęgniarka szkolna.
2. Pod nieobecność pielęgniarki szkolnej pomocy uczniom udziela nauczyciel prowadzący zajęcia lub wyznaczeni nauczyciele do udzielania pomocy przedlekarskiej.
3. Pierwsza pomoc przedlekarska w przypadku osób nie posiadających kwalifikacji medycznych ogranicza się do wykonania opatrunku, ułożenia ucznia w odpowiedniej pozycji, wykonania sztucznego oddychania oraz masażu serca, niedopuszczenia do sytuacji zagrożenia życia.
3. Podanie jakiegokolwiek doustnego środka farmakologicznego jest dopuszczalne tylko i wyłącznie po konsultacji z rodzicem/opiekunem prawnym ucznia lub lekarzem (w przypadku gdy nauczyciel wie, że uczeń przyjmuje leki lub taka adnotacja znajduje się w dzienniku szkolnym np. inhalator przy astmie, podaje mu je).
4. W sytuacji udzielania pomocy przez nauczyciela prowadzącego w tym samym czasie zajęcia dydaktyczno - wychowawczo - opiekuńcze z większą grupą uczniów jest on zobowiązany do ustalenia opiekuna dla pozostałych uczniów. Pozostawienie reszty uczniów bez opieki jest niedopuszczalne.
5. W przypadku małej skuteczności udzielanej pomocy należy bezzwłocznie poinformować dyrektora lub zastępcę dyrektora szkoły. Dyrektor lub upoważniona przez niego osoba natychmiast powiadamia rodziców/opiekunów prawnych ucznia oraz, w razie konieczności, pogotowie ratunkowe.
6. Po przybyciu do szkoły rodzice/opiekunowie prawni lub lekarz pogotowia ratunkowego przejmują odpowiedzialność za ucznia. Szkoła udziela tym osobom wszelkiej koniecznej pomocy.

VII. ORGANIZACJA EWAKUACJI

Podstawowe zasady ewakuacji:

1. W przypadku wystąpienia zagrożenia powodującego konieczność przeprowadzenia ewakuacji osób i mienia z budynków szkolnych, decyzję o ewakuacji podejmuje dyrektor szkoły/placówki lub jego zastępca,
2. Decyzja o zarządzaniu ewakuacji powinna zawierać informacje o zakresie ewakuacji, liczbie osób przewidzianych do ewakuacji, sposoby (drogi i kierunki ewakuacji) oraz kolejności opuszczania budynku,
3. Po podjęciu decyzji o ewakuacji osób i mienia należy niezwłocznie powiadomić wszystkich pracowników przebywających na terenie ewakuowanej strefy o powstaniu i charakterze zagrożenia oraz o przeprowadzanej ewakuacji,
4. Kierujący akcją ewakuacyjną wyznacza osoby odpowiedzialne za przebieg ewakuacji grup uczniów, ustala ewentualną potrzebę ewakuacji sprzętu i mienia, określając sposoby, kolejność i rodzaj ewakuowanego mienia,
5. W pierwszej kolejności należy ewakuować osoby z tych pomieszczeń, w których powstał pożar lub które znajdują się na drodze rozprzestrzeniania się ognia oraz pomieszczeń, z których wyjście lub dotarcie do bezpiecznych miejsc ewakuacji może zostać odcięte przez pożar lub zadymienie; następnie należy ewakuować osoby zaczynając od najwyższych kondygnacji (pierwszeństwo mają osoby o ograniczonej z różnych względów zdolności poruszania się),
6. Podczas ewakuacji z pomieszczeń grupy ludzi należy kierować na poziome drogi ewakuacji (korytarze), a następnie zgodnie z kierunkami określonymi przez znaki ewakuacyjne na klatki schodowe (pionowe drogi ewakuacyjne) i wyjścia poza obszar zagrożony pożarem lub na zewnątrz obiektów,
7. Osoby z ograniczoną zdolnością poruszania się należy ewakuować przy wykorzystaniu wózków bądź przenosić na rękach,
8. W przypadku blokady dróg ewakuacyjnych należy niezwłocznie (bezpośrednio lub za pomocą osób znajdujących się na zewnątrz odciętej strefy) powiadomić kierownika akcji ewakuacyjnej; ludzi odciętych od wyjścia, a znajdujących się w strefie zagrożenia, należy zebrać w pomieszczeniu najbardziej oddalonym od źródła pożaru i w miarę posiadanych środków oraz istniejących warunków ewakuować na zewnątrz budynku, przy pomocy sprzętu ratowniczego przybyłych jednostek ratowniczych,
9. Przy silnym zadymieniu dróg ewakuacyjnych należy poruszać się w pozycji pochylonej, trzymając głowę jak najniżej, ze względu na mniejsze zadymienie w dolnych partiach pomieszczeń; należy poruszać się wzdłuż ścian, by nie stracić orientacji; usta i drogi oddechowe należy zasłonić chusteczką zmoczoną w wodzie, ułatwiając tym oddychanie,
10. W czasie ewakuacji niedopuszczalne jest:
 - dokonywanie jakichkolwiek czynności mogących wywołać panikę,
 - wprowadzanie zamieszania poprzez zmianę kierunku ewakuacji,
 - zatrzymywanie się lub tamowanie ruchu w inny sposób,
11. Ewakuacja mienia nie może odbywać się kosztem sił i środków niezbędnych do ewakuacji i ratowania ludzi,
12. Ewakuację mienia należy przeprowadzać w następującej kolejności:
 - dokumentacja szkoły,
 - sprzęt elektroniczny, w tym komputerowy,
 - pomoce dydaktyczne o znacznej wartości,
 - księgozbiór,
 - pozostałe wyposażenie i sprzęt szkolny.

UWAGA!

Wszystkie sprawne fizycznie osoby powinny pomagać w demontażu i ewakuacji mienia.

Po opuszczeniu budynku szkolnego czy zagrożonej strefy, opiekun danej grupy zobowiązany jest do sprawdzenia, czy wszystkie osoby z jego grupy opuściły poszczególne pomieszczenia; w razie podejrzenia, że ktoś został w zagrożonej strefie, należy bezzwłocznie zgłosić ten fakt jednostkom ratowniczym będącym na miejscu akcji.

VIII. METODY WSPÓŁPRACY SZKOŁY Z POLICJĄ

W ramach długofalowej pracy profilaktyczno – wychowawczej szkoła i Policja utrzymują stałą, bieżącą współpracę w zakresie profilaktyki zagrożeń. Koordynatorami współpracy powinni być: pedagog szkolny oraz specjalista ds. nieletnich i patologii właściwej jednostki Policji. Do współpracy ze szkołą zobowiązany jest także dzielnicowy, w rejonie którego znajduje się szkoła/placówka.

Pracownicy szkoły wyznaczeni do współpracy z policją, specjaliści ds. nieletnich i patologii oraz dzielnicowi powinni wspólnie ustalić wzajemnie zasady kontaktu, by móc na bieżąco wymieniać informacje i rozwiązywać problemy związane z bezpieczeństwem i dobrem uczniów.

W ramach współpracy policji ze szkołą organizuje się:

- spotkania pedagogów szkolnych, nauczycieli, dyrektorów szkół z zaproszonymi specjalistami ds. nieletnich i patologii, podejmujące tematykę zagrożeń przestępczością oraz demoralizacją dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym,
- spotkania tematyczne uczniów z udziałem Policjantów m.in. na temat odpowiedzialności nieletnich za popełniane czyny karalne, prawnych aspektów narkomanii, wychowania w trzeźwości itp. oraz z młodszymi dziećmi, na temat zasad bezpieczeństwa, zachowań ryzykownych oraz sposobów unikania zagrożeń,
- informowanie Policji o zdarzeniach na terenie szkoły noszących znamiona przestępstwa, stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia uczniów oraz przejawach demoralizacji dzieci i młodzieży,
- udzielanie przez Policję pomocy szkole w rozwiązywaniu trudnych, mogących mieć podłoże przestępcze problemów, które zaistniały na terenie szkoły,
- wspólny – szkoły i Policji – udział w lokalnych programach profilaktycznych związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom oraz zapobieganiem demoralizacji i przestępczości nieletnich.

IX. KONTAKT Z MEDIAMI W SYTUACJI KRYZYSOWEJ

Sytuacja kryzysowa jest skrajnym odejściem od normy, jest sensacją, którą to media są bardzo zainteresowane. Nie można ich lekceważyć, bo mają duży zasięg i dużą wiarygodność. Wizerunek szkoły/placówki może być przez to poważnie zagrożony.

1. Dyrektor sam kontaktuje się z mediami lub wyznacza osobę do kontaktu z mediami.
2. Nikt, poza wskazaną osobą, z członków rady pedagogicznej ani z pracowników szkoły nie udziela wywiadów.
3. Należy zwrócić uwagę, aby dziennikarze nie „werbowali” rozmówców spośród uczniów.
4. Osoba kontaktująca się z mediami przygotowuje wypowiedzi, m.in. na następujące pytania:
 - a) Dlaczego doszło do sytuacji kryzysowej?
 - b) Jakie są lub mogą być jej skutki?
 - c) Kto jest odpowiedzialny, kto jest sprawcą?

- d) Kto może na tym zyskać, a kto stracić?
 e) Czy może dojść do zaostrzenia sytuacji?
 f) Czy możliwe są reperkusje polityczne?
 g) Czy kryzys jest fragmentem czegoś większego?
5. Osoba kontaktująca się z mediami stosuje się do następujących wskazówek:
- Mów pierwszy o złych wiadomościach.
 - Bądź absolutnie pewien faktów i stwierdzeń, które podajesz.
 - Bezwzględnie zachowaj spójność przekazu, logikę i konsekwencję.
 - Nie upubliczniaj informacji dotyczących bezpieczeństwa, objętych tajemnicą.
 - Analizuj dane.
 - Nie snuj spekulacji, podejrzeń i nie stawiaj hipotez.
 - Reaguj błyskawicznie i zdecydowanie na plotki dementując je i wykazując ich fałsz lub głupotę.
 - Trzymaj nerwy na wodzy i nie licz na wyrozumiałość żądających wyjaśnień lub oczekujących informacji.
 - Pokazuj, że dyrektor szkoły kontroluje sytuację i ma wizję wybrnięcia z niej.
 - Nie ujawniaj nazwisk ofiar zanim nie dowie się o tym rodzina.
 - Zawsze wyrażaj troskę z powodu strat, cierpień, ofiar, zniszczeń, nawet gdyby były nieuniknione i najbardziej uzasadnione.

Komunikując się z mediami pracownik szkoły ma do wyboru określone strategie. Każda z nich posiada zalety i wady. Wybór strategii należy do dyrektora.

KOMUNIKACJA W SYTUACJI KRYZYSOWEJ STRATEGIE POSTĘPOWANIA	
OBRONA PRZEZ ATAK – zdecydowany sprzeciw wobec żądań i oskarżeń, twarde trzymanie się swojego stanowiska, zachowania konfrontacyjne, uderzenie z wyprzedzeniem	
ZALETY: <ul style="list-style-type: none"> determinacja odstrasza na przyszłość, atak jednoczy, daje poczucie siły, eliminuje słabych we własnych szeregach 	WADY: <ul style="list-style-type: none"> eksplozja napięcia, utrudniony powrót do innych postaw, nieuniknione ofiary, wizerunek ze skazą „zabijaki”.
DEPRECJACJA – zignorowanie sprawy, przedstawienie jej jako błahej, niewartej jakiegokolwiek dyskusji, komunikaty ograniczone do bardzo lakonicznych.	
ZALETY: <ul style="list-style-type: none"> czas robi swoje, stępia oceny 	WADY: <ul style="list-style-type: none"> możemy źle ocenić sytuację
MILCZENIE – niekomentowanie i nieodpowiadanie na oskarżenia i żądania otoczenia, unikanie wszelkich okazji do konfrontacji	
ZALETY: <ul style="list-style-type: none"> nie dajemy pożywki „wrogom” 	WADY: <ul style="list-style-type: none"> można dać się sprowokować, mogą nam zarzucić pychę.
SZUM INFORMACYJNY – gubienie sprawy kryzysowej w mnogości przekazywanych opinii publicznej informacji, zarzucanie jej komunikatami, które tylko w niewielkim stopniu dotyczą istoty problemu. Przejawianie wysokiej aktywności, utrzymywanie w swoich rękach pełnej inicjatywy w reakcjach komunikacyjnych	
ZALETY: <ul style="list-style-type: none"> nikt nie może zarzucić nam pychy i złej woli 	WADY: <ul style="list-style-type: none"> możemy sami się pogubić i przekazemy sprzeczne komunikaty, duża ilość materiałów stwarza możliwość różnorodnych interpretacji
AWANTURA ZASTĘPCZA – wywoływanie lub wskazanie innego problemu, kryzysu,	

dzięki czemu uwaga opinii publicznej odwraca się od sytuacji kryzysowej związanej z organizacją	
ZALETY::	WADY:
<ul style="list-style-type: none"> • jeżeli problem lub kryzys wymaga zajęcia się sprawą – to OK 	<ul style="list-style-type: none"> • interesowność, • ktoś może nas przejrzeć
WSPÓLPRACA- współdziałanie z wszystkimi uczestnikami sytuacji kryzysowej w taki sposób, aby zminimalizować napięcia, konflikty oraz dążyć do wyjaśnienia wszystkiego, co tego wymaga, jednak przy zachowaniu własnych wartości, standardów, priorytetów	
ZALETY:	WADY:
<ul style="list-style-type: none"> • budowanie dobrego kontaktu na przyszłość, 	<ul style="list-style-type: none"> • potrzebny jest czas, • dużo uwagi i cierpliwości
NEGLIŻ – przyznanie się do winy, pełne i bezwarunkowe przyjęcie żądań, roszczeń, warunków, zadośćuczynienie poszkodowanym	
ZALETY:	WADY:
<ul style="list-style-type: none"> • można „obudzić” wobec nas pozytywne uczucia, • kryzys dosyć szybko się kończy. 	<ul style="list-style-type: none"> • „odkrycie kart”, • potwierdzenie utraty reputacji, • długi czas musimy pracować nad odzyskaniem wizerunku, • często utrata pracy, stanowisk (poniesienie konsekwencji formalnych)

X. SZKOLNY ZESPÓŁ DS. INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

W ZSE i L istnieje Szkolny Zespół ds. Interwencji Kryzysowej w składzie:

1. przewodniczący zespołu: Dyrektor ZSE i L
2. wicedyrektor ds. pedagogicznych
3. wicedyrektor ds. zawodowych
4. wicedyrektor ds. wychowawczych i opiekuńczych
5. kierownik laboratorium
6. kierownik kształcenia praktycznego
7. pedagog szkolny
8. psycholog szkolny
9. pielęgniarka szkolna
10. kierownik gospodarczy
11. specjalista ds. BHP

XI. WYKAZ NIEZBĘDNYCH TELEFONÓW

112 – Europejski Numer Alarmowy

999 – Pogotowie Ratunkowe

998 – Państwowa Straż Pożarna

997 – Policja

994 – Pogotowie Wodno – Kanalizacyjne

993 – Pogotowie Ciepłownicze

992 – Pogotowie Gazowe

991 – Pogotowie Energetyczne

986 – Straż Miejska

116 123 – Kryzysowy Telefon Zaufania

987 – Centrum Zarządzania Kryzysowego Wojewody Mazowieckiego

22 310 79 00 – Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Warszawie

22 443 11 20/21 – Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy

22 196 56 – Służba Dyżurna Miasta/Centrum Zarządzania Kryzysowego m. st. Warszawy

22 44 33 500/511 – Biuro Edukacji m. st. Warszawy

22 44 33 528 – Biuro Edukacji m. st. Warszawy

22 839 48 67 - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (PPP) Nr3 Warszawa-Żoliborz

22 560 12 64 - Wydział Oświaty i Wychowania (WOiW) dla Dzielnicy Żoliborz

22 560 12 63 - Naczelnik Wydziału Oświaty i Wychowania dla Dzielnicy Żoliborz

Warszawa, dn.

OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że dnia zostałem/am wezwany/a przez pracowników
szkoły i odebrałem/am syna/córkę

ur. w, co do którego/której zachodzi
podejrzenie, iż znajduje się pod wpływem alkoholu lub środków psychoaktywnych.

Dziecko (opisać stan dziecka):

.....
.....
.....
.....

.....
Podpis rodzica/opiekuna prawnego

.....
Podpis osoby przekazującej dziecko

.....
oraz numer dokumentu potwierdzającego tożsamość

KARTA ZGŁOSZENIA SYTUACJI KRYZYSOWEJ/KONFLIKTOWEJ

Wypełnia dyrektor szkoły/placówki:

Nazwa szkoły:

adres:

Data (godzina) wystąpienia zdarzenia:

Krótki opis sytuacji kryzysowej/konfliktowej i działania podjęte przez szkołę:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Z jakich zasobów może skorzystać interwent/mediator na poziomie szkoły (baza lokalowa, pedagog, psycholog, wychowawca, zespół ds. kryzysu, itp.):

.....
.....
.....
.....

Osoba/y do kontaktu (imię, nazwisko, tel kom., mail) w szkole:

.....
.....
.....

Wypełnia Naczelnik WOiW lub BE (w przypadku szkół i placówek prowadzonych przez BE) po zaakceptowaniu sytuacji jako wymagającej interwencji lub/i mediacji

Osoba/y do kontaktu (imię, nazwisko, tel kom., mail):

.....
.....

Wypełnia BE

Rekomendacja Zespołu o potrzebie przeprowadzenia interwencji i/lub mediacji

.....
data i podpis

Decyzja Dyrektora BE

Załącznik nr 3

**Tabela procesu komunikowania się w sytuacjach kryzysowych w szkołach/placówkach
m.st. Warszawy**

Lp.	Kto/kiedy?	Do kogo?	W jakiej formie?	Z jakim efektem?
1.	dyrektor szkoły/placówki: koordynuje pracę zespołu kryzysowego w szkole; korzysta z procedur opisanych w poradniku: „Kryzys, szybkie reagowanie”; zawiadamia:	- służby interwencyjne - pracownik BE z Zespołu ds. interwencji kryzysowej, - naczelnik WOiW,	najszybciej jak to możliwe - telefonicznie, - mailowo, - faxem, - osobiście	informacja o zdarzeniu
2.	naczelnik WOiW: przekazuje informację do BE; wspiera dyrektora szkoły	pracownik BE z Zespołu ds. interwencji kryzysowej	niewłocznie - telefonicznie, - faxem, - mailowo, - osobiście	informacja o zdarzeniu
3.	pracownik BE z Zespołu ds. interwencji kryzysowej	Zespół ds. interwencji kryzysowej w BE	niewłocznie - telefonicznie - osobiście	informacja o zdarzeniu; ustalenie dalszych działań
4.	dyrektor szkoły za pośrednictwem WOiW	Zespół ds. interwencji kryzysowej w BE	po określeniu sytuacji jako wymagającej interwencji Karta zgłoszenia sytuacji kryzysowej/konfliktowej - mailowo, - faxem	Informacja o zdarzeniu, wyznaczenie osób do kontaktu
5.	Pracownik BE z Zespołu ds. interwencji kryzysowej	- naczelnik WOiW - i/lub koordynator interwencji, - i/lub koordynator mediatorów - i/lub dyrektor PPP	po ustaleniu planu dalszego działania - telefonicznie, - mailowo	informacja o dalszych działaniach
6.	Pracownik BE z Zespołu ds. interwencji kryzysowej i/lub koordynator interwencji/mediatorów: przekazuje ustalenia Zespołu ds. interwencji	- naczelnik WOiW, - dyrektor PPP, - dyrektor szkoły/placówki - interwencji i/lub mediatorzy	- telefonicznie, - mailowo, - osobiście	informacja o ustaleniach, plan działań
7.	koordynator interwencji i/lub mediatorów	interwencji lub/i mediatorzy	-telefonicznie, - mailowo, - osobiście	przydział zadań, podział odpowiedzialności, ustalenie zasad, rozpoczęcie i pracy
8.	Interwencji lub/i mediatorzy	społeczność szkolna	w trakcie trwania sytuacji kryzysowej i po jej zakończeniu; - osobiście	udzielanie pomocy i wsparcia
9.	koordynator interwencji i/lub mediatorów sporządza sprawozdanie	- WOiW, - Zespół ds. interwencji kryzysowej w BE, - dyrektor PPP	po zakończeniu pracy - osobiście, - mailowo, - faxem	sprawozdanie z realizacji zadań

Zatwierdzam Dyrektor ZSE i L